

STAR Cities – Trajnostni turizem za privlačnost obrečnih mest

Vodnik po dobrih praksah

STAR Cities
Interreg Europe

Avtor

STAR Cities – program Interreg Evropa,
Turistična organizacija Val-de-Marne kot vodilni partner
www.interregeurope.eu/starcities
cchowah@tourisme-valdemarne.com

Grafično oblikovanje : Vytis Gruzdys

Avtorske pravice © partnerji v projektu STAR Cities, vse pravice pridržane.

Fotografije

Naslovnica: ©Geheimtipp ©A. Madzeliauskas // Stran 7: ©CDT94-A. Laurin ©CDT94-D.Thierry ©CDT94-A. Laurin // Stran 9: ©Alexis Bertrand // Stran 11: ©Geheimtipp ©Bjoern Wengler ©photocompany GmbH // Stran 13: © A.Aleksandravičius ©E. Kniežauskas // Stran 15: ©D.Wedam ©M.Staples // Stran 17: ©Vtlava, a river full of experiences // Stran 19: ©Alexis Bertrand // Stran 27: ©Sven Bardua ©Tanja Blätter ©Hafenmuseum Hamburg // Stran 29: ©Alexis Bertrand ©Tanja Blätter // Stran 31: © E. Virketis // Stran 35: ©Water Museum Venice // Stran 37 : ©CDT94 www.photoinfographie.com ©CDT94 Patricia Couedelo : Stran 39: © Alstersegler CC BY-SA 4.0 Wikimedia Commons ©CD94 Sébastien Chambert // Stran 41: ©CD94 Sébastien Chambert // Stran 43: ©Flusslandschaft Elbe Tourismus Gesellschaft mbH ©Kurs Elbe ENNI // Stran 45: ©Agenda Tevere – Tiberis Beach – Piazza Tevere // Stran 47: ©CDT94 Patricia Couedelo // Stran 49 : ©Karel Dolenc // Stran 51 : ©Darinka Wedam // Stran 53 : ©Au fil de l'eau ©CDT94 www.photoinfographie.com ©CDT94 Clémence Bourrigault // Stran 55 : ©Darinka Mladenovic // Stran 57 : Thomas Guillot ©Nadine Jestin

Kazalo vsebine

Vodnik po dobrih praksah STAR Cities je rezultat triletnega sodelovanja in izmenjave izkušenj o razvoju rečnega turizma. Ta dokument predstavlja glavne rezultate projektnega programa učenja in izbora dobrih praks vseh projektnih partnerjev.

Predstavitev projekta STAR Cities, partnerjev in proces učenja	4
Dobre prakse STAR Cities	20
Vključitev lokalnih prebivalcev in skupnosti v rečni turizem	24
Razvoj novih turističnih produktov in trženjske strategije	32
Izboljšanje sistema upravljanja in sodelovanje deležnikov	40
Dvig ozaveščenosti o okoljskih in trajnostnih temah	48
Zaključek	56

Predstavitev projekta STAR Cities

Izmenjava dobrih praks za razvoj rečnega turizma v petih evropskih obrečnih mestih

Mnoga evropska ozemlja so razvila **močan odnos z rekami**, ki so v preteklosti prevzemale gospodarsko in družbeno vlogo. V osrčju evropskih mest ali na primestnih območjih **obrežja rek nudijo izjemno naravno, kulturno in industrijsko dediščino**, tako snovno kot nesnovno. Ponujajo priložnost združevanja tradicionalnih turističnih obiskov (kot so obiski spomenikov in muzejev), z bolj **naravnimi in izvirnimi kraji**. Zato je **razvoj rečnih obrežij prava priložnost**, da evropska mesta ustvarijo inovativne rešitve za trajnostni razvoj turizma.

Projekt STAR Cities združuje 7 partnerjev za izboljšanje regionalnih politik v 5 evropskih mestih:

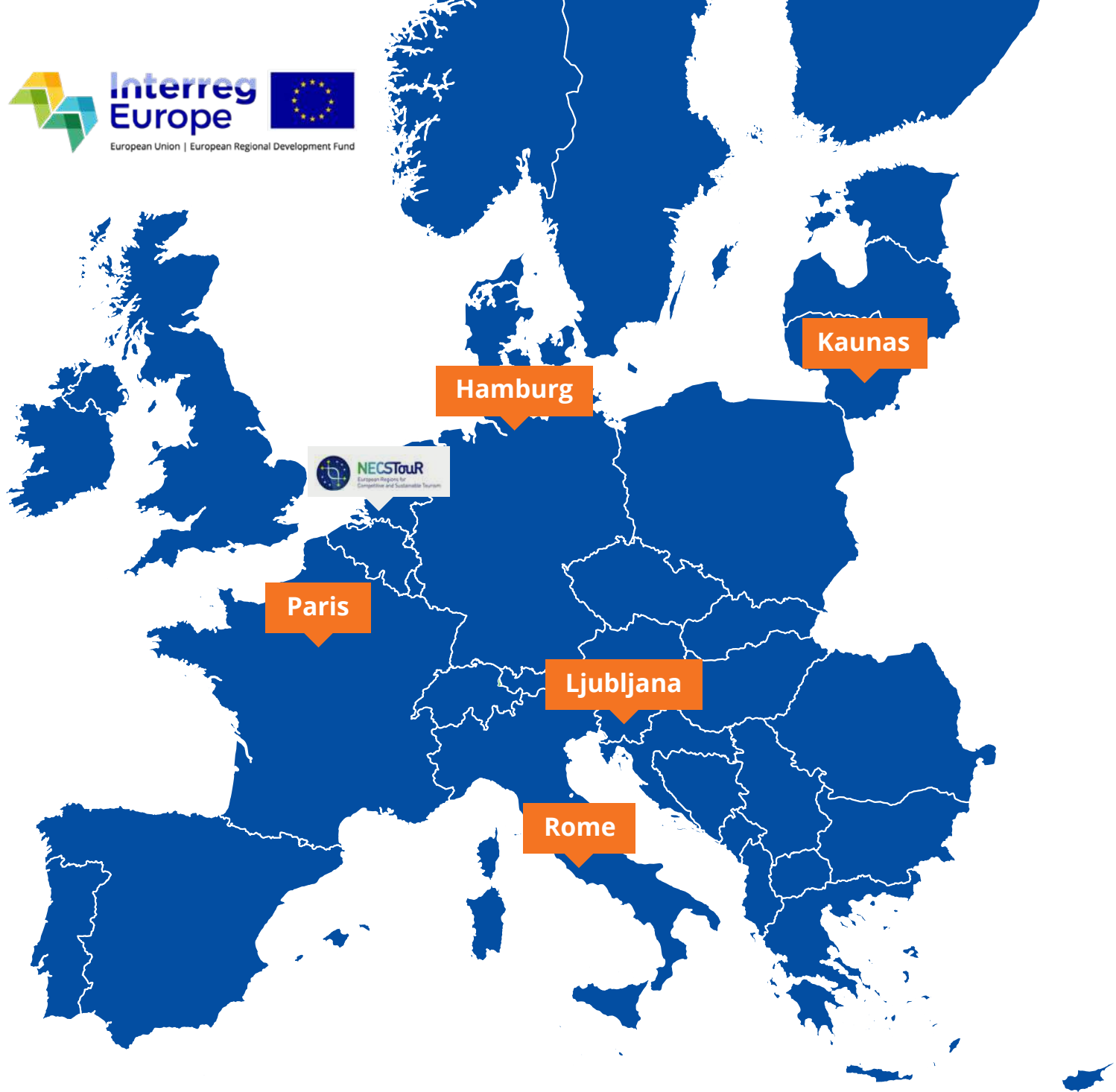
- Turistična organizacija Val-de-Marne (Francija)
- Regija Lacij (Italija)
- Mesto Rim – občina IX EUR (Italija)
- Metropolitanska regija Hamburg (Nemčija)
- Kaunas 2022, Evropska prestolnica kulture (Litva)
- Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije (Slovenija)
- NECSTouR, Mreža evropskih regij za trajnostni in konkurenčni turizem (Belgija)

Interreg Evropa pomaga regionalnim in lokalnim oblastem po vsej Evropi pri **oblikovanju in izvajanju boljše politike**. Da bi to dosegli, program nudi regionalnim in lokalnim oblastem po vsej Evropi priložnost **izmenjave zamisli in izkušenj** glede javnih politik v praksi ter s tem izboljšanje strategij za njihove prebivalce in skupnosti.

V okviru tega projekta STAR Cities stremi k **izboljšanju regionalnih politik na področju naravne in kulturne dediščine ter razvoja turizma**. Poleg tega je namen spodbuditi oblikovalce politik, da **razmislijo o razvoju obrečnega območja v evropskih mestih kot o novi turistični ponudbi s poudarkom na trajnostnem razvoju, kot glavnem vidiku**.

Ključna dejstva:

- **7 partnerjev**
- **1.178.000 EUR** od katerih je **995.000 € EUR ESRR**
- **5 let, od 1. junija 2018 do 31. maja 2023**
- **2018-2021: Medregionalni program učenja**
- **2021-2023: Izvajanje akcijskih načrtov**

Paris

Hamburg

Kaunas

Ljubljana

Rome

Turistična organizacija Val-de-Marne - vodilni partner

Oblikovanje in razvoj turistične ponudbe ob reki Marni na razdalji 50 kilometrov v bližini Pariza

[Turistična organizacija Val-de-Marne](#) je nepridobitna organizacija, ki je odvisna od Generalnega sveta Val-de-Marne v širši okolici Pariza, Francija. Tako kot druge **organizacije za upravljanje destinacij** (DMO) je Turistična organizacija Val-de-Marne odgovorna za turistično politiko ter razvoj, promocijo in komercializacijo turističnih produktov. **Od leta 2002 izvajamo projekte, ki so usmerjeni v reko Marno.**

Zlasti vodimo **lokalno mrežo turističnih organizacij in skoraj 200 deležnikov**, ki se ukvarjajo z **razvojem** turizma, kulture, rekreacijskih in športnih dejavnosti **na 50 kilometrih ob reki Marni v bližini Pariza**. Zaradi bogate **kulturne in naravne dediščine**, kjer so se hkrati z industrializacijo v 19. in 20. stoletju razvijale tudi **prostočasne, kulturne in športne dejavnosti**, je bila reka Marna opredeljena kot prednostno turistično stičišče regije Ile-de-France. Da bi razkrili vse njene možnosti, izvajamo **dolgoročno strategijo za razvoj turistične ponudbe na podlagi krepitve obrečnih dejavnosti in preteklosti**.

Vključenost v projekt STAR Cities bo prinesla izmenjavo izkušenj s partnerji pri posameznih ukrepih, kot so **kulturni razvoj, vključenost lokalnih prebivalcev** v turistično promocijo ali razvoj **mehke mobilnosti**. Poleg tega bo projekt STAR Cities prispeval k še večji zavezanosti lokalnih javnih in zasebnih deležnikov v razvoj turizma ob reki Marni.

Ključna dejstva:

- **Projektno območje:** 50 kilometrov reke Marne v bližini Pariza.
- **Obravnavani instrument politike:** Načrt za razvoj regionalnega turizma in prostočasnih dejavnosti 2017–2021.

Reka Tibera skozi Rim in regijo Lacij

Regija Lacij

S 5.720.796 prebivalci je [regija Lacij](#) **druga najbolj poseljena regija v Italiji** za Lombardijo. **Turizem igra pomembno vlogo** v regiji kot gospodarska dobrina, zlasti je povezan z umetnostjo, spomeniki in zanimivostmi v regiji (predvsem v Rimu), verskim turizmom (Rim in svetišča Lacija), poletnim obmorskim turizmom in poletnim oz. zimskim turizmom v smučarskih središčih lacijskih Apeninov.

Regija Lacij želi v okviru **okoljske zaščite rečnih obrežij** in **promocije turizma** izboljšati svoje znanje in sposobnost posredovanja pri pomembnih projektih in novih modelih upravljanja **za okrepitev trajnostnega turizma v obrečnih mestih**. Projekt Interreg Evropa **STAR Cities** predstavlja pomembno priložnost za uresničitev tega cilja.

Regija Lacij si zlasti prizadeva **dvigniti konkurenčnost svojega ozemlja** z izboljšanjem privlačnosti pokrajine in sposobnosti krepitve turistične ponudbe. Regija naj postane **regija inovacij, talentov in trajnosti**.

Mesto Rim – občina IX EUR

Občina IX EUR je ena od petnajstih upravnih enot, ki sestavljajo mesto Rim. Je druga največja po velikosti ozemlja (183 km²) in meri enako kot mesto Milano, v njej pa prebiva okoli 183.000 ljudi. Geografsko občina leži v predmestnem območju južnega Rima, **skozi njo pa teče reka Tibera v dolžini okoli 14 km.**

REGIONE
LAZIO

ROMA

Municipio Roma IX Eur

Ključna dejstva:

- **Projektno območje:** Reka Tibera od jugozahodnega predela Rima do Tirenskega morja.
- **Obravnavani instrument politike:** Regionalni triletni načrt turizma za regijo Lacij in rečne pogodbe.

Gre za veliko območje, na katerem so sorazmerno mlade soseske, ki so bile v glavnem zgrajene po 2. svetovni vojni do leta 2000, zanje pa je značilna **pomembna naravna in kulturna dediščina** z dvema regionalnima naravnima rezervatoma in nekaterimi arheološkimi najdišči. **Turizem** na tem območju **ni dodobra razvit**, saj je glavna turistična destinacija v Rimu mestno središče. Toda možnosti za turizem ostajajo velike, zlasti ob **reki Tiberi, ki na dolgem pasu povezuje prva predmestja z morjem**, in sicer s čudovito naravno dediščino na obrežju, poseljeno s pomembno biotsko raznovrstnostjo.

Občina IX EUR si zadnja leta prizadeva **predlagati nove lokacije za obrečni turizem** na reki Tiberi do Rima in se je izkazala za zelo dejavno pri evropskih projektih. Nedavno se je prijavila na **regionalni razpis za ustanovitev prve organizacije za upravljanje destinacij na reki Tiberi** skupaj s še eno občino v južnem predelu Rima.

Metropolitanska regija Hamburg

metropolregion hamburg

Kulturna in naravna dediščina ob reki Labi, skozi mesto Hamburg in do Severnega morja

Metropolitanska regija Hamburg je **druga največja metropolitanska regija v Nemčiji**. Zajema Svobodno in hanseatsko mesto Hamburg, drugo največje mesto v Nemčiji, in dele treh sosednjih zveznih dežel: Spodnje Saške, Mecklenburg-Predpomorjanske in Schleswig-Holsteina. Metropolitansko regijo Hamburg sestavlja osem okrajev v zvezni deželi Spodnja Saška, šest v zvezni deželi Schleswig-Holstein, dva v zvezni deželi Mecklenburg-Predpomorjanska in dva v samem mestnem območju Hamburg. Območje se razteza na površini 26.000 km² in ima več kot 5,4 milijona prebivalcev.

Reka Laba teče po **170 km dolgi poti skozi regijo** do Severnega morja. Na razdalji od Hamburga do ustja je reka pomembna plovna pot za oskrbo **hamburškega mednarodnega pristanišča**. Pristaniška mesta Hamburg, Brunsbüttel, Stade, Cuxhaven in Glückstadt zaznamuje dolgoletna tradicija pomorskega gospodarstva. Laba je gorvodno od Hamburga oblikovala **pretežno nedotaknjeno rečno pokrajino visoke naravne vrednosti**.

S turističnega vidika je reka Laba v metropolitanski regiji Hamburg razmeroma dobro razvita. **Dobra infrastruktura, ki vključuje pristanišča, marine za športne čolne, trajekte, pomole in izlete z ladjami,**

omogoča številne načine za prevoz ob reki Labi, po njej in čez njo, enako pa velja tudi za njene pritoke. Ob obrežjih potekajo **kolesarska pot ob Labi** in lokalne kolesarske poti, ki reko povezujejo z zaledjem. Najti je mogoče najrazličnejše manjše in večje kraje in mesta, vsa z lastno turistično infrastrukturo, ponudbo prenočišč, restavracij in kavarn.

Kljub raznovrstnosti ponudbe je **turistična krajina ob reki Labi močno razdrobljena**. Obstaja 11 organizacij za upravljanje destinacij (DMO), od katerih vsaka pripisuje drugačen pomen svojim rečnim obrežjem. Sosednje zvezne dežele ali destinacije nimajo skupne strategije za celotno območje reke Labe v metropolitanski regiji Hamburg, h kateri bi se lahko zavezale, poleg tega tudi nimajo trajnostnega pristopa k rečnemu turizmu.

Izjema so trije čezmejni projekti: **Kurs Elbe, Pomorski prostor spodnje Labe** in Kolesarska pot ob Labi, pri katerih so DMO-ji združili svoja sredstva za **skupne trženjske in razvojne dejavnosti**.

Ključna dejstva:

- **Projektno območje:** Reka Laba skozi metropolitansko regijo Hamburg.
- **Obravnavani instrument politike:** »Strateški okvir ukrepov« s konceptom za razvoj turizma v metropolitanski regiji Hamburg.

Kaunas 2022, Evropska prestolnica kulture

Uporaba zmogljivosti rek za povezovanje skupnosti in oživljanje rečnih obrežij z novimi dejavnostmi in prireditvami

Do sredine 20. stoletja so bile reke pomemben del gospodarskega in družbenega življenja v **drugem največjem mestu v Litvi – Kaunasu**: skoraj vsa prvotna industrijska območja mesta so bila ob reki. Vendar pa se je po zgraditvi hidroelektrarne leta 1956 vloga reke postopoma zmanjševala, tako fizično kot tudi psihično.

Zato je **poglavitni cilj v Kaunasu oživitev tega pomembnega dela mesta**. Namesto industrijskih namenov Kaunas kot novo možnost išče priložnosti za naravni in kulturni turizem. Vendar pa se plovne poti in vodni turizem razvijajo zelo počasi, v glavnem zaradi pomanjkanja poslovnih interesov in turistične infrastrukture. Ker [Kaunas 2022](#) ni oblikovalec politike, temveč deluje kot kulturni izvajalec in posrednik med lokalnimi deležniki, izboljšanje teh zadev v okviru projekta STAR Cities pomeni izvajanje novih projektov.

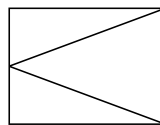
Prvi ukrepi so bili izvedeni v okviru **skupnostnega programa, ki spodbuja občutek skupnosti skozi kulturo**. Ustvarjanje skupnostnih laboratorijev v Kaunasu prispeva k povezovanju tamkajšnjih prebivalcev, umetnikov, pedagogov in vseh drugih, ki želijo prispevati k ustvarjanju in omogočanju

bivanja skozi umetniške in ustvarjalne dejavnosti. **Od leta 2017 skupnosti osvetlujejo rečna obrežja**, oblikujejo pobude, ki odražajo lokalno identiteto, obenem pa želijo ustvariti varno in ustvarjalno okolje za svoje sosede in še veliko več.

Projekt v letu 2022 bo **združil tisoče prebivalcev Kaunasa in njegovega širšega območja pri skupnem ukrepanju** za izdelavo novih javnih površin, kjer jih prej ni bilo, ustvarjanje odgovornosti za svoje soseske in gostitev prireditev, zlasti na rečnih obrežjih.

Ključna dejstva:

- **Projektno območje:** Mesto Kaunas in njegovo širše območje vzdolž rek Nemen in Neris s posebnim poudarkom na predmestjih Kačerginė, Kulautuva in Zapyškis.
- **Obravnavani instrument politike:** Kulturna strategija mesta Kaunas 2017–2027.

Kaunas 2022
Contemporary
Capital
European Capital of Culture

Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije

RRA LUR
regional development agency
of ljubljana urban region

Od mestnega središča Ljubljane do Krajinskega parka Ljubljansko barje: boljša promocija rečnega turizma ter naravne in kulturne dediščine

Ljubljanska urbana regija povezuje prestolnico Ljubljano s 24 občinami v osrednji Sloveniji. Nedaleč od mestnega središča se lahko ljudje sprostijo v **zeleni prestolnici Evrope 2016 ali uživajo v lahko dostopnem naravnem okolju, raznovrstni flori in favni ter razgibani krajini**. Zaradi bližine kakovostnih naravnih območij ter prepletenosti grajenega in naravnega okolja je **Ljubljana s svojo reko Ljubljanico resnično edinstvena** med evropskimi prestolnicami.

Ljubljanica je dobro vključena v turistične produkte v ljubljanskem mestnem središču, manj pa pri vstopu v Krajinski park Ljubljansko barje, kjer velja posebni režim parka. Obenem **reka** v tem delu **še ni plovna**. Vse slovenske vode upravlja in nadzoruje Ministrstvo za okolje in prostor, medtem ko so za upravljanje rečnih obrežij odgovorne občine.

Regionalna razvojna agencija Ljubljanske urbane regije (RRA LUR) podpira trajnostno usmerjene infrastrukturne, družbene, kulturne, ustvarjalne in poslovne dejavnosti. Hkrati spodbuja povezovanje in razvoj partnerskih mrež med različnimi deležniki, katerih dejavnosti krepijo trajnostni razvoj regije. Na področju turizma je naš glavni partner javni zavod Turizem Ljubljana, ki izvaja aktivnosti Regionalne destinacijske organizacije.

S projektom STAR Cities želi RRA LUR **povečati ozaveščenost o rečnem turizmu ter naravni in kulturni dediščini** ter prenesti primerne dobre prakse projektnih partnerjev v območje.

Ključna dejstva:

- **Projektno območje:** Sedem občin od mesta Ljubljana do Krajinskega parka Ljubljansko barje.
- **Obravnavani instrument politike:** Regionalni razvojni program Ljubljanske urbane regije 2014–2020.

NECSTouR – svetovalni partner

Zbiranje in izkoriščanje dobrih regionalnih praks v okviru evropskih turističnih politik

[NECSTouR](#) je mreža evropskih regij za trajnostni in konkurenčni turizem (**Network of European Regions for Sustainable and Competitive Tourism**). NECSTouR je mreža **38 regionalnih organov in še več pridruženih članic** (univerz, raziskovalnih inštitutov, turističnih podjetij in združenj za trajnostni turizem). Združenje je bilo ustanovljeno leta 2007 z željo po **izmenjavi izkušenj in krepitvi zavezništev za zgraditev trajnostnega in konkurenčnega turizma v Evropi**.

Mreža je **eden redkih mostov med turističnimi destinacijami in evropskimi institucijami** (Parlament, Komisija in Odbor regij).

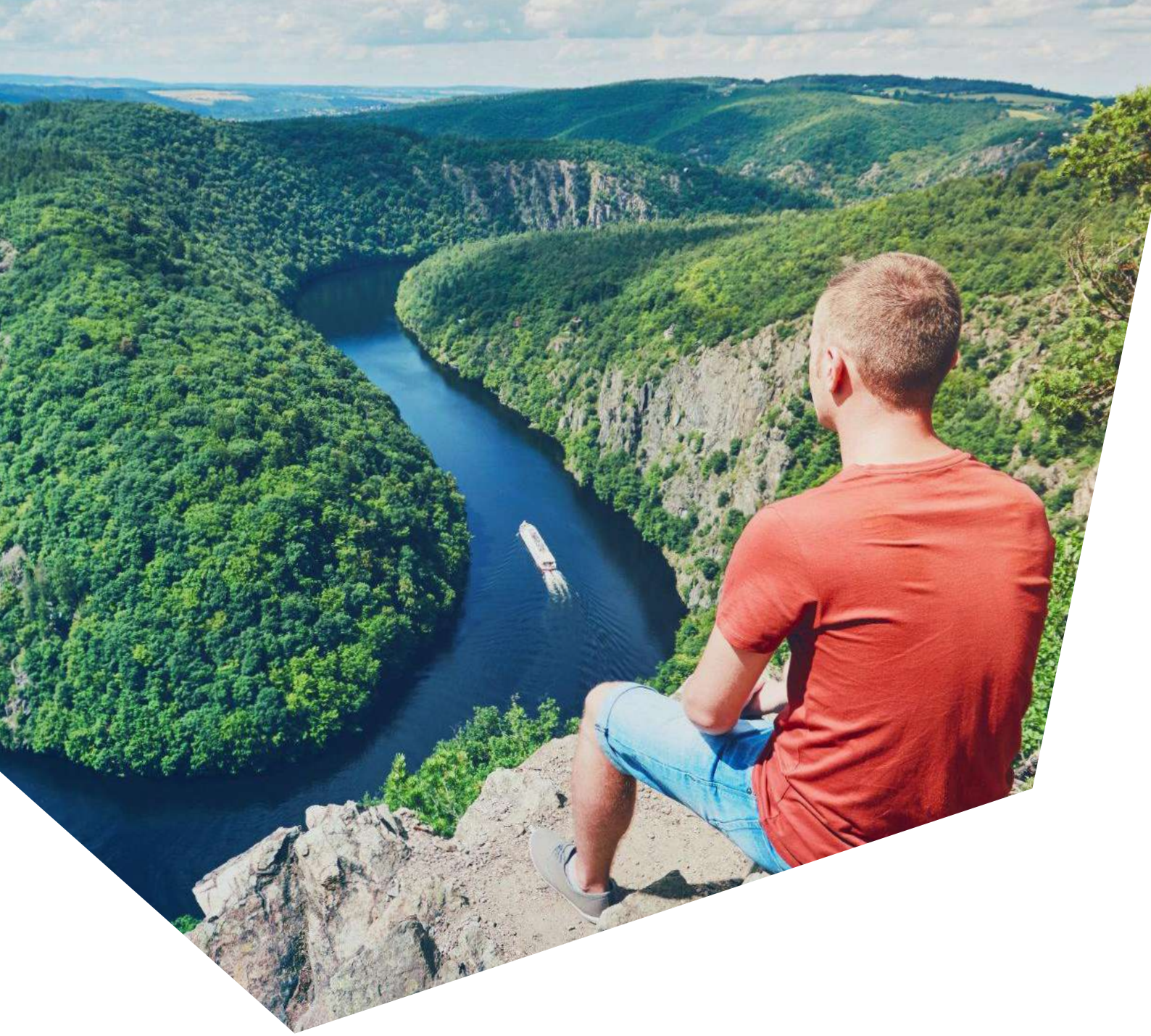
Cilj projekta STAR Cities za odpravo **nizke poseljenosti turističnih mest** ustreza prednostnim nalogam mreže NECSTouR, ki so opredeljene kot **pet vidikov »S« za turizem prihodnosti: Smart, Skills, Statistics, Socio-Cultural and Safety (pametni, spretnostni, statistični, sociokulturni in varnostni)**. Ker je projekt STAR Cities osredotočen na vrednotenje naravne in kulturne dediščine in trajnostni razvoj, je projekt usklajen tudi z **Barcelonsko deklaracijo »Boljši kraji**

NECSTouR
European Regions for
Competitive and Sustainable Tourism

za življenje in obisk», ki je eden od strateških ciljev mreže NECSTouR.

V okviru projekta STAR Cities mreža NECSTouR deluje kot svetovalni partner, da bi **razširili obseg projekta z drugimi regijami in strateškimi zavezništv**i. Sekretariat NECSTouR dejavno promovira projekt STAR Cities po več komunikacijskih poteh ter z dejavnostmi lobiranja in organizacijo evropske konference na visoki ravni.

Program učenja STAR Cities

Poglavitni cilj projekta STAR Cities je izvajanje dejavnosti, ki bodo partnerjem omogočile, da se učijo drug od drugega in izmenjajo dobre prakse v zvezi z rečnim turizmom.

Projekt se je začel izvajati junija 2018 in je bil v prvih treh letih do maja 2021 usmerjen v **medregionalni program učenja**. Druga faza, od junija 2021 do maja 2023, je namenjena **izvajanju regionalnih akcijskih načrtov** in kapitalizaciji rezultatov projekta.

Program učenja se izvaja v nekaj korakih:

1. Analiza stanja

V prvem letu so **projektni partnerji pregledali in ocenili obstoječe regionalne politike in ukrepe** na temo rečnega turizma. Partnerji so predstavili svoje regionalne okvire, zlasti **upravljanje in vodenje** svoje destinacije, **naravno in kulturno dediščino** ter **turistične produkte in zmogljivosti** ob rekah. Partnerji so prav tako opredelili **prednosti in slabosti** rečnega turizma v svoji regiji, **dobre prakse**, ki jih želijo izmenjati, in **potrebe po učenju**, ki jih želijo obravnavati skozi projekt.

2. Tematski program učenja

Na podlagi potreb po učenju in dobrih praks so projektni partnerji sprejeli tematski program, ki bo oblikovan na srečanjih medregionalnega učenja.

Štirje glavni izzivi so obravnavali:

- vključitev **lokalnih prebivalcev in skupnosti** v rečni turizem,
- razvoj novih **turističnih produktov in trženjske** strategije,
- izboljšanje **sistemov upravljanja in sodelovanja** deležnikov,
- dvig ozaveščenosti o **okoljskih in trajnostnih** temah.

Teme so bile obravnavane skozi organizacijo **študijskih obiskov** (pred pandemijo covid-19) in **spletnih seminarjev na temo dobrih praks**. Te dogodki so bili pripravljene s sodelovanjem lokalnih deležnikov vključenih preko partnerjev projekta. Partnerjem in deležnikom so omogočili, da se učijo iz predstavljenih dobrih praks in dobijo navdih za regionalni razvoj.

Program je vključeval tudi razprave med tematskimi delavnicami. Udeleženci so bili povabljeni, da razširijo razpravo in debato o bolj zanimivih, zahtevnejših, navdihujočih idejah, predstavljenih med spletnimi seminarji, in oblikujejo splošne zaključke. **Ti zaključki so predstavljeni v spodnjih poglavjih kot priporočila za oblikovanje politik.**

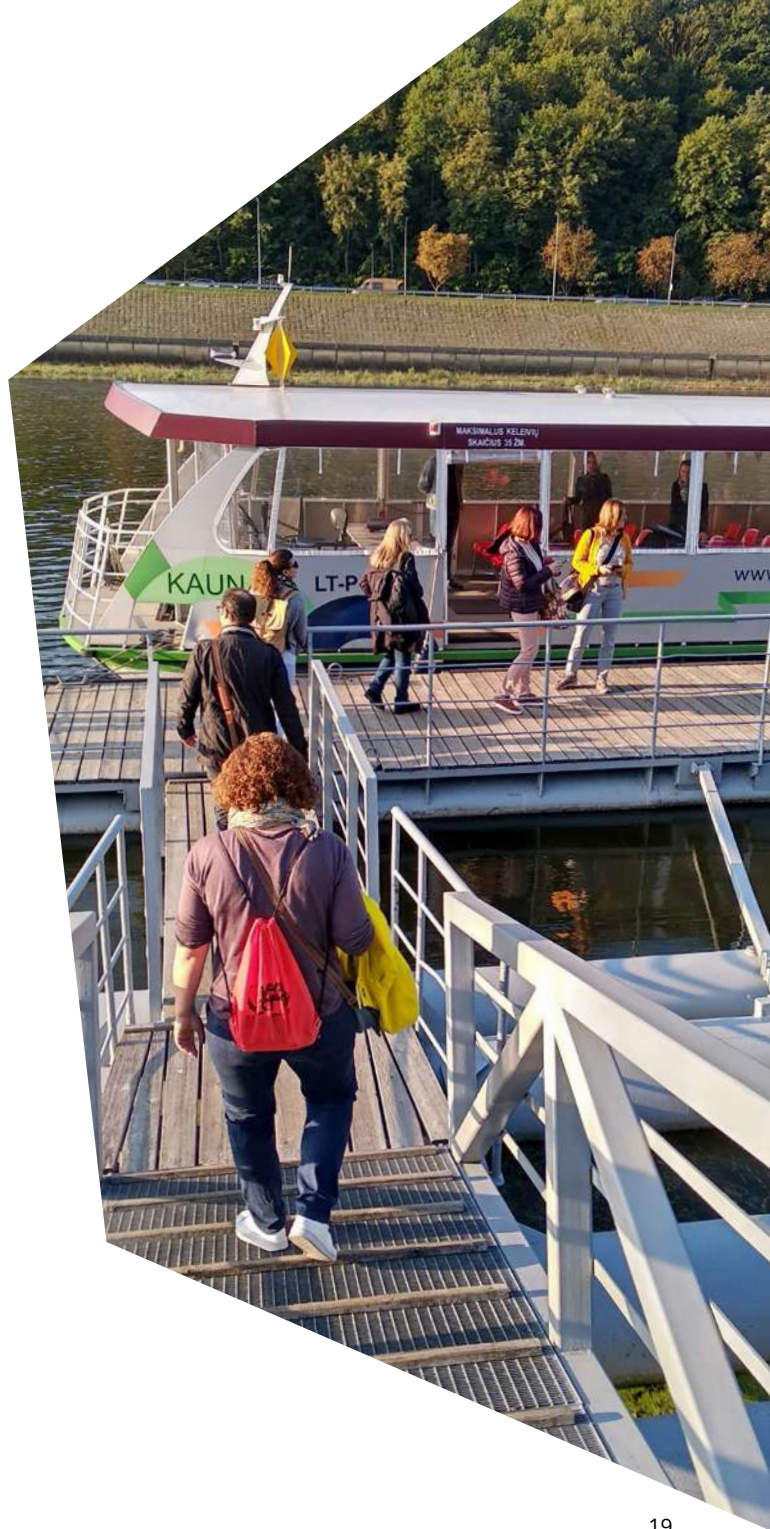
3. Izbor dobrih praks

Srž programa učenja STAR Cities je **opredelitev, predstavitev in prenos dobrih praks**. Vsi partnerji so pripravili sezname dobrih praks, v katerih so obravnavali štiri teme, predstavljene zgoraj, izbor teh dobrih praks pa je bil predstavljen med študijskimi obiski in na spletnih seminarjih.

Po vsakem tematskem srečanju so partnerji glasovali za najbolj **navdihujoče, zanimive, inovativne in prenosljive dobre prakse**, ki so predstavljene v publikaciji in na platformi za seznanjanje s politikami programa Interreg Evropa (Interreg Europe Policy Learning Platform).

Večina dobrih praks je povezanih z rečnim turizmom, nekatere pa so povezane s prednostnimi temami kot navdih za rečni turizem.

Ta izbor je pomemben pripomoček za **seznanjanje oblikovalcev politik in deležnikov vseh pomembnih zadevah v zvezi z upravljanjem in razvojem rečnih obrežij**. Bo tudi sredstvo za aktiviranje in motiviranje ter zlasti pripomoček za širjenje skupnih rezultatov po samem projektu.

DOBRE PRAKSE STAR Cities

V naslednjih poglavjih tega vodnika je predstavljenih nekaj najboljših praks, ki so jih izbrali partnerji projekta STAR Cities. Naveden je izčrpen seznam spodbudnih zamisli, projektov in pobud partnerjev za ostale partnerje. Upamo, da bo služil za navdih v večjem obsegu.

Za več informacij o dobrih praksah obiščite spletno mesto STAR Cities:

<https://www.interregeurope.eu/starcities/>

Vključitev lokalnih prebivalcev in skupnosti v rečni turizem

PARTNER	DOBRA PRAKSA	OPIS
Hamburg	Festival industrijske dediščine	Dvodnevni dogodek, ki poteka vsako drugo leto po celotnem območju, njegov cilj pa je proslaviti industrijske spomenike ob plovnih poteh na tem območju.
Kaunas	Fluxus Labs	Skupnostni laboratoriji, katerih namen je omogočiti širjenje zamisli, pristopov in izkušenj lokalnih prebivalcev.
Hamburg	Pristaniški muzej Hamburg	Muzej na pristni lokaciji prireja s pristaniščem povezane razstave, pri katerih mu pomaga široka mreža prostovoljcev.
Kaunas	Projekt cerkve Zapyškis	Rekonstrukcija in adaptacija cerkve Zapyškis za kulturne namene.
Kaunas	Program Modernizem za prihodnost	Sodelovalni program za ohranitev, interpretacijo, promocijo in vključitev modernistične dediščine v Kaunasu.
Regija Lacij / Rim	Sodelovalni proračun 2019 #RomaDecide	Prebivalci in uprava prvič skupaj odločajo, kako porabiti 20 milijonov evrov po celotnem ozemlju.
Val-de-Marne	Ogled ulične umetnosti Vitry	Odličen primer, kako promovirati kulturno vsebino, ki se začne z zavzetostjo enega prebivalca, nato pa doseže tisoče ljudi.
Val-de-Marne	Industrijski turizem: vodeni ogledi z delavci	Z vodenimi ogledi želijo dvigniti pomen žensk in moških, ki živijo in delajo na industrijskem območju departmaja Val-de-Marne.
Val-de-Marne	Program Migrantska pot	Solidarnostna potovalna agencija Bastina podpira in usposablja migrante, da postanejo vodniki v njihovih mestih.

Razvoj novih turističnih produktov in trženjske strategije

PARTNER	DOBRA PRAKSA	OPIS
NECSTouR	Vodni muzej Benetke	Digitalni muzej na odprtem promovira dediščino manjših celinskih plovnih poti v Benetkah.
Val-de-Marne	Rezervacijska platforma Explore Paris	Rezervacijska platforma, ki promovira nenavadne vodene ogledne in turistične dejavnosti za odkrivanje skritih kotičkov prestolnice Pariz in njenih predmestij.
Hamburg	Kolesarski avtobus Elba	Avtobus, ki vozi kolesarje, njihova kolesa ter tudi pohodnike na različne destinacije, kolesarske in pohodniške poti na območju »Altes Land« pri Hamburgu.
Hamburg	Kmetija za pridelavo jabolk Herzapfelhof	Ekološko sadjarstvo s privlačno turistično ponudbo. Obiskovalci si ogledajo pridelavo in pobiranje sadja.
Hamburg	SUP klub Stade	V opuščnem mestnem pristanišču je bil v okviru javno-zasebnega partnerstva ustanovljen SUP klub, ki je postal privlačno zbirališče.
Regija Lacij / Rim	Tibertour, od Umbrije do Rima	Sedemdnevni izlet za veslače, kolesarje, sprehajalce ob reki Tiberi za promocijo športa, narave in turizma ob upoštevanju načel zdravja in spoštovanja.
NECSTouR	Modre poti v provinci Barcelona	Ambiciozen projekt ureditve skoraj 300 km poti za kolesarje in pohodnike ob glavnih rekah v provinci Barcelona.
Val-de-Marne	Festival Poletje v kanalu v bližini Pariza	Festival, ki je nastal v okviru javno-zasebnega partnerstva s ciljem izboljšati turistično privlačnost kanalov.

DOBRE PRAKSE STAR Cities

Izboljšanje sistemov upravljanja in sodelovanja deležnikov

PARTNER	DOBRA PRAKSA	OPIS
Hamburg	Skupna strategija Kurs Elbe	Šest turističnih regij je združilo moči za skupni razvoj turizma na območju reke Labe, od Hamburga do Wittenberga.
Regija Lacij / Rim	Agenda Tevere	Združenje nevladnih organizacij in prebivalcev z namenom skupne preobrazbe urbane značilnosti reke Tibere v Rimu.
Hamburg	Kolesarska pot ob Labi	Kolesarska pot se razteza ob Labi, eni najbolj neokrnjenih rek v Evropi, in skozi območje Hamburga.
Hamburg	Turistična kampanja za dnevne izlete	22 regionalnih DMO-jev skupaj promovira manj znane destinacije za dnevne izlete v Hamburgu in okolici.
Ljubljana	Kolesarska dirka Barjanka	Dogodek poteka v Krajinskem parku Ljubljansko barje in združuje šport, turizem, kulturo, naravo in izobraževanje.
Ljubljana	Regionalna destinacijska organizacija Osrednje-slovenske regije	Združuje 26 občin pri razvoju skupnih turističnih produktov ter krepitvi sodelovanja pri načrtovanju, oblikovanju in trženju.
NECSTouR	Vltava, reka mnogih doživetij	Skupna strategija za predstavitev reke Vltave in njene okolice kot privlačne turistične destinacije na Češkem.
Val-de-Marne	Skupna strategija Cap sur la Marne	Skupna prizadevanja štirih DMO-jev na območju v dolžini 50 km ob reki Marni: turistične dejavnosti, dogodki, komuniciranje in promoviranje.
Val-de-Marne	Sotočje Marne SAGE	Lokalno načrtovalsko orodje za uravnoteženo in trajnostno upravljanje vodnih virov v določenem porečju.
Val-de-Marne	Oznaka Navtične poti	Razvoj varnih rečnih poti za kanuje v sodelovanju s klubi za vodne športe, turističnimi uradi in krajevnimi oblastmi.

Dvig ozaveščenosti o **okoljskih in trajnostnih** temah

PARTNER	DOBRA PRAKSA	OPIS
Ljubljana	Zelena shema slovenskega turizma	Orodje za razvoj trajnostnega turizma na destinacijah in podjetij pod blagovno znamko Slovenia Green.
Val-de-Marne	Izleti z ladjo in prevozi Au fil de l'eau	Socialni program, ki prispeva k mehki mobilnosti in vrednotenju naravne dediščine rek.
Kaunas	Platforma UPYNES – TĖKA	Virtualno orodje pobude TĖKA se uporablja za zbiranje in shranjevanje spominov na reke, potoke in obrežja regije Kaunas.
Kaunas	Proslavimo reko	Festival skupnosti, katerega namen je vzpostaviti dialog med trajnostnimi oblikami in dejavnostmi rečnega turizma.
Ljubljana	Ljubljana, zelena prestolnica Evrope 2016	Poudarek je na poteh za kolesarje in pešce, novih zelenih površinah in javnem prevozu ter privabljanju čedalje večjega števila turistov.
Val-de-Marne	Veliki kulturni sprehodi	Sprehajalni dogodki s poudarkom na ogledih kulturnih znamenitosti in animacijah, s katerimi lahko območje odkriva veliko število udeležencev.
Val-de-Marne	Krajinski park Haute Ile	Območje Natura 2000, ki ga navdihujejo naravne krajine v bližini reke Marne in temelji na inovativnem upravljanju.

Lokalni prebivalci & skupnosti

Reke so dragoceni vir za ustvarjanje skupne evropske zgodbe in zato je treba kot ključni dejavnik v tem procesu vključiti lokalne prebivalce

Vedno več turistov išče **pristine in »resnične« izkušnje z lokalnimi prebivalci**; želijo se **počutiti kot »lokalni prebivalci«** in odkriti območja **zunaj uhojenih poti** in množičnega turizma. Čeprav obstajajo omejitve (zanesljivost, strokovnost, organizacijske slabosti), je **v razvoj turističnih produktov vredno vključiti lokalne prebivalce in skupnosti**, saj ti tako postanejo dejavni deležniki, ki imajo **koristi od rečnega turizma in pripomorejo k večjemu sprejemanju le-tega**. Partnerji v projektu STAR Cities so ta pristop prevzeli kot skupni izziv in potrebo ter se poglobili v dobre prakse, ki bi lahko postale uspešne študije primera.

Učenje iz dobrih praks

ZGODOVINSKA DEDIŠČINA KOT RAZLOG IN NAVDIH ZA USTVARJANJE NOVIH PRODUKTOV

Trajnostna »raba« kulturne dediščine za turistične namene je precej pomembna, zlasti pri ozaveščanju lokalnih prebivalcev in skupnosti. V primerih projektnih partnerjev obstajajo dokazi, da so novi projekti na območjih dediščine, v katere so bile vključene skupine iz skupnosti, postali vir spomina, identitete, dialoga in ustvarjalnosti.

Vse zgoraj omenjeno je opazno tudi v projektu **Festival industrijske dediščine (Hamburg)**, v katerem je izdelana platforma za sodelovanje lokalnih muzejev, lokalnih prostovoljnih organizacij in občin. **Modernizem za program prihodnosti (Kaunas)** ima enak cilj – povabiti lokalne prebivalce in skupnost k sodelovanju v razpravah, na delavnicah za zbiranje zamisli ter v umetniških in kulturnih dejavnostih, povezanih z modernistično dediščino v obrečnem mestu.

Včasih lahko podobni dialogi z oblikovalci politik obrodijo obetavne rezultate in prinesejo dolgoročne infrastrukturne spremembe, kakor je prikazano v **Rekonstrukciji in adaptaciji cerkve Zapyškis za kulturne namene (Kaunas)**, kjer je skupnost vključena tudi v ustvarjanje dejavnosti ob reki in uporabo obstoječe infrastrukture.

VKLJUČEVANJE IN IZPOSTAVLJANJE POMENA LOKALNIH PREBIVALCEV SKOZI SODELOVALNE POBUDE

Odpiranje industrijske dediščine za obiskovalce ima lahko v nekaterih primerih več pomenov kot samo

turističnega. **Vodeni ogledi z delavskim programom** (*Val-de-Marne*) želijo dvigniti pomen žensk in moških, ki živijo in delajo na industrijskem območju. Enako je v primeru **Pristaniškega muzeja Hamburg**, ki daje prednost ustvarjanju dialoga med obiskovalci in (nekdanjimi) delavci za promocijo infrastrukture, povezane z vodo, prav tako pa izpostavlja strokovno znanje in izkušnje vključenih prostovoljcev.

Pri **Migrantski poti** (*Val-de-Marne*) solidarnostna potovalna agencija Bastina podpira in usposablja migrante, da postanejo vodniki v njihovih mestih. Tema izleta je preteklost priseljevanja v mesto in s tem povezane zgodbe, pretekle in nedavne, s pričujočimi izpovedmi prebivalcev. Vodnik je tako ena od prič, ki pove svojo zgodbo priseljevanja med sprehajalnim izletom.

POMEN FRAZE »DELUJ LOKALNO, RAZMIŠLJAJ GLOBALNO« ZA KREPITEV PRISTNE IZKUŠNJE REČNEGA TURIZMA

Potrebni so novi projekti, ki jih vodijo ali izvajajo lokalni prebivalci in skupnosti. Zato se pojavlja vprašanje, kako je mogoče tovrstne projekte in druge, razvite z vključevanjem lokalnih prebivalcev in skupnosti, vpeti v turistično ponudbo in turistično trženje porečja.

Ogled ulične umetnosti Vitry (*Val-de-Marne*) je odličen primer, kako promovirati kulturno vsebino skozi različne interdisciplinarne dejavnosti, ki se začne s strastjo enega prebivalca, nato pa doseže tisoče

ljudi. Podoben skupnostni model je uporabljen za **Skupnostni program Fluxus Labs** (*Kaunas*). V njem bodo vsi projekti, ki jih ustvarijo lokalni prebivalci, postali del otvoritvenega programa Evropske prestolnice kulture in tako privabili širšo javnost. Poleg tega je mogoče opaziti, da različne organizacije prevzemajo pobudo, da bi podprle dejavno vključenost skupnosti v mestno življenje, in v ta namen ustvarjajo posebne družbeno občutljive programe.

IZBOLJŠANJE OBREŽIJ Z NOVIMI SREDSTVI

Zagotavljanje novih sredstev za razvoj obrečnih območij je predpogoj za vključenost in izboljšanje ozemlja in lokalnih skupnosti, saj daje lokalnim akterjem konkretne pripomočke za načrtovanje in ukrepe, ki lahko razvijejo ozemlje z družbenega in gospodarskega vidika.

Rimski sodelovalni proračun 2019 kaže, kako pomembno je, da oblikovalci politik sprejemajo odločitve v sodelovanju z lokalnimi prebivalci. Meščani in Mestna občina Rim so skupaj izbrali, kako vložiti 20 milijonov EUR. Med projekti, ki so jih predstavili meščani, so bili: sanacija rečnih obrežij, steza za pešce in kolesarje od mestnega središča do rečnega ustja ter kolesarska steza od občine IX do okrožja Ostia.

Festival industrijske dediščine Hamburg

»Dnevi industrijske dediščine ob vodi« so kulturni dogodek, ki poteka dva dni vsake dve leti na celotnem metropolitanskem območju Hamburga.

Cilj je proslaviti **industrijske spomenike ob vodotokih na tem območju**. Prireditev daje poudarek **ruralnim območjem in majhnim krajem** ob reki Labi in njenih pritokih. Izpostavlja majhne in malo znane znamenitosti. Vsakič sodeluje več kot 120 objektov. Ti sestavljajo veliko zbirko **zgodovinskih ladij, pristanišč, ladjedelnic, zapornic, svetilnikov in vodne tehnike**.

Dogodek je primer **vklučevanja lokalnih prebivalcev, skupnosti in prostovoljcev v dogodek, ki povezuje celotno regijo**. Gre za primer dobre prakse zaradi njihovega vključevanja v ustvarjanje turističnega in kulturnega produkta. Šteje se za uspešnega zaradi velikega števila sodelujočih, obiskovalcev in zanimanja medijev. Medtem ko je ohranjanje objektov v veliki meri odvisno od dela prostovoljcev, pa **festival daje priložnost za odprtje zgodovinskih objektov širši javnosti** in s tem prepoznavnost njihovega dela.

Festival je organiziran centralno z izvedljivim proračunom in razporeditvijo osebja. **Vzpostaviti novo znamenitost ob reki ni predrago**. Ovire pri

sodelovanju so ohranjene na nizki ravni: vsak partner se odloči, koliko lahko prispeva. Urejanje in trženje programa ter odnose z javnostmi izvaja organizacijski odbor centralno. Spletna stran, na kateri so navedeni objekti, je vedno večji vodnik po industrijski dediščini tega območja.

Ključna dejstva:

- **Izvajalca** Urad metropolitanske regije Hamburg.
- **Lokacija**: Hamburg, Nemčija.

Fluxus Labs – skupnostni program mesta Kaunas 2022

»Fluxus Labs« je program skupnostnih laboratorijev, katerega namen je omogočiti kroženje zamisli, pristopov in izkušenj lokalnih prebivalcev.

Program pozdravlja **ustvarjalni dialog med različnimi člani skupnosti** za ustvarjanje skupnih povezav in družbeno-kulturnih sprememb v različnih soseskah. Skupnostni laboratoriji združujejo ljudi pri **soustvarjanju skupnostnih ukrepov, kjer skupne zamisli spodbujajo k medsebojnemu povezovanju ljudi.**

Trije skupnostni laboratoriji so osredotočeni zlasti na temo **reke kot bistvenega dela življenja v skupnosti:** aktivni krog športov (več kot 20 dejavnosti, ki jih vodijo lokalni prebivalci), soustvarjeni lokalni festivali, »Festival pripovedovanja zgodb Nemunas«, interdisciplinarni umetniški projekti, delavnice, srečanja itd.

Dokazi o uspešnosti so med drugim: visoka raven vključevanja skupnosti (več kot 1000 dejavnih članov skupnosti), **opolnomočenje skupnosti**, zelo tesna povezanost z naravo in **ozaveščanje prebivalcev glede trajnostnih ukrepov**, privrženost zastopnikov Fluxusa njihovi soseski in skupnosti – model ustvarjalnosti programa Fluxus Labs.

Ključna dejstva:

- **Izvajalca** Javni zavod Kaunas 2022.
- **Lokacija:** Kaunas, Litva.

Z razvojem programa v petih letih so ustvarjene možnosti za učenje z namenom prenosa: vključenost skupnosti v nekaterih soseskah je presežna; metoda, uporabljena v Kaunasu, je zelo učinkovita – **pripovedovanje zgodb**, delavnice s skupnostjo na različne teme, povezane z njihovimi osebnimi izkušnjami in krajem; **uporaba rečnih obrežij kot razstavnega prostora** je prenosljiva.

Priporočila za oblikovanje politik

za razvoj in večje vključevanje lokalnih prebivalcev in skupnosti v projekte rečnega turizma

1. VKLJUČENOST LOKALNIH PREBIVALCEV SE ZAČNE S PONOVO PRILASTITVIJO REČNIH OBREŽIJ

Projektni partnerji so ugotovili, da vsak projekt, ki ga spodbuja javna uprava in katerega cilj je dvigniti privlačnost rečnega obrežja, zahteva močno vključenost lokalnih skupnosti in celostne ukrepe, da bi omogočili dostopnost krajev. Lokalni objekti prispevajo k uporabnosti krajev, dobra povezanost med občinsko upravo in lokalnimi združenji, ki so odgovorna za zagotavljanje storitev, pa lahko izboljša kakovost njihove ponudbe. Poleg tega so lahko rečna obrežja popolna mesta za razstave in shajališča lokalnih prebivalcev in skupnosti.

2. OHRANJANJE SPOMINA NA PRETEKLOST REKE PRISPEVA K KREPITVI PRIPOVEDOVANJA ZGODB O REČNIH DESTINACIJAH

Če je kulturna dediščina vplivna dobrina obrečnih mest, so zgodbe in spomini ljudi, ki prebivajo in delajo ob reki, še ena dobrina. To nesnovno dediščino, ki temelji na občutkih lokalnih prebivalcev in skupnosti, pa je treba bolje izpostaviti in promovirati, saj ta prispeva k pristnosti turistične ponudbe ob reki. Priповedovanje zgodb je pomembno za identiteto ozemelj in kdo bi

bolje znal pripovedovati žive in resnične zgodbe o naših destinacijah kot pa prebivalci?

3. KOT INSTITUCIJE ALI JAVNI ORGANI SPREJMI TE PRISTOPE OD SPODAJ NAVZGOR Z VKLJUČEVANJEM PREBIVALCEV

Institucije in javni organi morajo za odpravo razdrobljenega upravljanja in deljene odgovornosti za rečna obrežja sprejeti pristop od spodaj navzgor, ki se začne s potrebami lokalnih prebivalcev. Z drugačno organizacijo imamo v mislih spremembo razmerja od zgoraj navzdol, kakor zdaj označujemo odnos med institucijami in lokalnimi skupnostmi, v korist simetričnega razmerja, pri katerem so lokalne skupnosti obveščene in vključene v ustvarjanje in razvoj projektov. Partnerji se strinjajo, da se je za razvoj privlačnosti rečnih obrežij treba soočiti z lokalnimi akterji in združenji, po možnosti s pomočjo lokalnih organov, ki imajo lahko vlogo družbenih vabilcev k vključenosti prebivalcev.

4. SPREMENITE LOKALNE PREBIVALCE V DEJAVNE DELEŽNIKE, DA BI OKREPILI SPREJEMANJE TURIZMA

Vključevanje lokalnih prebivalcev je zelo močno orodje!

To je predvsem zato, ker lahko zgodnja vključitev lokalnih prebivalcev okrepi trajnost in sprejemanje; prav tako se lahko znanje in izkušnje lokalnih prebivalcev uporabijo za povečanje kompetenc in opolnomočenja, nove ponudbe za majhne skupine pa lahko povečajo možnosti za pridobitev zunanjih vlagateljev in koristi od turističnih prihodkov. Vsi ti projekti lahko pripovedujejo pristno zgodbo o območju, čeprav je to sorazmerno majhno in nekomercialno ter nekonkurenčno.

5. RAZMIŠLJAJTE SKROMNO IN ZAČNITE Z MAJHNIMI DOGODKI, IZVEDENIMI PROSTOVOLJNO, ZA BOLJ TRAJNOSTEN TURIZEM

Eno glavnih lekcij, naučenih v projektu STAR Cities, je mogoče opisati kot »razmišljajte skromno«. Turističnih ponudb ni treba načrtovati na »veliko« ali razviti v popolnosti. Tudi majhne in posamezniku prilagojene ponudbe prinašajo možnosti, ki pa jih je zlahka mogoče prezreti. Razvoj turističnih produktov je pogosto preveč naravnano na predvidene želje in okuse množic. Novi trendi pa kažejo, da vedno več turistov išče individualne izkušnje in se želi počutiti kot »lokalni prebivalci«. Take pobude so lahko način za »zmanjševanje« turizma, s tem pa turizem postane tudi bolj trajnosten.

6. TURIZEM POSTAJA VEDNO BOLJ LOKALEN!

Zlasti prebivalci se vedno bolj zavedajo vrednosti zelenih površin ob reki – za rekreacijo, izlete, raziskovanje narave in kulture ali preprosto pobeg iz mesta. To se je okrepilo s spremenjenimi potovalnimi vzorci in vrednotami zaradi pandemije. Ciljna usmerjenost v lokalne prebivalce namesto v mednarodne turiste je pomembna tudi za ohranitev celovitosti in trajnosti rečnega turizma.

Produkti & trženje

Covid-19 bo še naprej večal potrebo po inovativnih produktih, krepitvi blagovnih znamk, digitalni preobrazbi in trženju, ki vključuje ljudi in je družbeno odgovornejše

V svetu hitrega tehnološkega razvoja in digitaliziranega gospodarstva se potrošniki nenehno spreminjajo – turisti so med prvimi. V novi normalnosti (po pandemiji) obiskovalec postaja zahtevnejši, sprejema preudarnjšo odločitve ter pričakuje zaupanja vredno, vključujočo, pristno, varno in poosebljeno izkušnjo. To je čas, ko so **vizija, zaupanje in blagovna znamka toliko pomembnejši**, vključno z **družbeno odgovornejšim trženjem vključenosti** in grajenjem trdnih odnosov. **Rečni turizem ima možnosti izkoristiti trende odprtih prostorov, narave in dejavnosti na prostem** – obisk mesta je namreč vedno bolj povezan z raziskovanjem širšega območja. Rečni turizem in lokalni turizem sta lahko »zmagovalca« pandemije.

UČENJE IZ DOBRIH PRAKS

DOSTOPNOST & MOBILNOST

Zaradi slabe dostopnosti obrobni območij rečne pokrajine je lahko razvoj novih turističnih ponudb netrajnosten in zahteven. Dobre prakse kažejo, da je mogoče to oviro premagati z ustvarjanjem novih rešitev mobilnosti, ki že same po sebi postanejo privlačni in trajnostni produkti.

Kolesarski avtobus Elba (Hamburg) je izboljšal regionalno mobilnost obiskovalcev in prebivalcev brez motoriziranih prevoznih sredstev. Ta avtobus je že sam po sebi zanimivost in spodbuja uporabo javnega prevoza. Poleg tega ne gre samo za dostopnost, temveč tudi za povezano mobilnost – prilagajanje urnikov drugim prevoznim sredstvom (trajekti in vlaki). Še en dober primer je **Projekt modrih poti (NECSTouR – provinca Barcelona)**, tj. povezan sistem, ki vključuje mrežo trajnostne lokalne mobilnosti in samega produkta – kolesarski in pohodniški turizem po modrih poteh kot sredstvo za popestritev, razpršitev in uvedbo zunajsezonske ponudbe. **Tibertour (regija Lacij/Rim)** je pristopil k tej temi na drugačen način: priedili so dogodek, da bi ustvarili rečno pot, kot prvi korak pri prepričevanju občin in drugih deležnikov, da je to izvedljivo. To je odličen primer, kako lahko z dogodkom pritegnemo pozornost in odpremo vrata nadaljnjemu razvoju. **Vodni muzej Benetke (NECSTouR – Beneška pokrajina)** je uporabil digitalne poti za krepitev rečne kulturne in naravne dediščine ter s tem pritegnil k sodelovanju lokalne prebivalce, da bi zbral ustno izročilo in s tem ustvaril povezane digitalne poti.

INOVATIVNI TURISTIČNI PRODUKTI

Ob rekah partnerjev projekta STAR Cities in v njihovem zaledju so bili oblikovani mnogi novi turistični produkti ter vključujoče in pristne izkušnje (tematske poti, križarjenja, vodne dejavnosti, vodene kolesarske, pohodniške in naravne ture, prireditve, kulinarične izkušnje itd.), vendar je teh še vedno premalo. Pri tem ostaja izziv, kako nadgraditi inovacije v tem procesu in okrepiti turistično infrastrukturo zunaj mestnih središč.

Kmetija jabolk Herzapfelhof (Hamburg) je dokazala, kako lahko neobičajni turistični produkt postane zanimivost za obiskovalce ter kako lahko pripovedovanje zgodb in visokokakovostno trženje blagovnih znamk prispeva h gradnji pristne izkušnje domačih in mednarodnih obiskovalcev. Nenehne inovacije so bistvene. Tovrstne izkušnje so izjemno potrebne.

JAVNO-ZASEBNA PARTNERSTVA

Javni organi so vedno bolj primorani k nagovarjanju zasebnega sektorja kot partnerja pri ustvarjanju in vzdrževanju novih proizvodov, storitev in infrastrukture. Trajnost je visoko na dnevnem redu tega procesa, medtem ko sta za zasebni sektor na prvem mestu dobičkonosnost in finančna izvedljivost. Pri tem odprti tržni pogoji ter hitre, transparentne in predvidljive politike in postopki privabljajo zasebne naložbe. Financiranje kulturne dediščine dodatno povečuje izziv.

Zasebna pobuda **Sup klub Stade (Hamburg)** je postala priljubljeno zbirališče za rekreacijo s pametnim pristopom »korak za korakom«, kjer sta mesto in javna turistična organizacija podprla projekt od samega začetka v smislu trženja in infrastrukture. Tako so pridobili vsi! Pristop javno-zasebnega partnerstva je uporabljen tudi pri **festivalu Poletje v kanalu (regija Pariz/Seine-Saint-Denis)** s pravo mero javnih sredstev in zasebnih pokroviteljev, ki so osredotočeni na počasni, trajnostni, kulturni in naravni turizem.

TRŽENJE & KOMUNICIRANJE

Za reke kot destinacije na žalost ni informacijske platforme, na kateri bi bile na voljo vse informacije; vsaka organizacija za upravljanje destinacij oblikuje svoja komunikacijska orodja za promocijo rečne ponudbe, kar zmanjšuje učinkovitost in je uporabniku manj prijazno. Potrebujemo nove trženjske pristope, ki bodo promovirali ne le znamenitosti, ki jih je treba videti, temveč tudi izkoristili trend potovanja v manj znane kraje in pristnejših doživetij.

Rezervacijska platforma Explore Paris (Val-de-Marne) kaže, da je mogoče te izzive premagati z eno samo rešitvijo. Skupna rezervacijska platforma za manj znane ponudbe, ki podpira manjše pobude, deluje tudi kot učinkovito orodje za rezervacije in platforma, ki pomaga turističnim organizacijam vzpostaviti tesne odnose z lokalnimi deležniki.

Vodni muzej Benetke

Vodni muzej Benetke je digitalni muzej na prostem, ki promovira dediščino manjših zalednih vodotokov v Benetkah.

Vodni muzej Benetke zbira **najpomembnejše primere bogate dediščine vodnih civilizacij Treh Benečij (Tre Venezie) skozi inovativno spletno platformo**. Vključuje tudi več digitalnih načrtov potovanj, povezanih z več **kot 70 vodnimi lokacijami in majhnimi muzeji**. Skupaj vsako leto sprejmejo več **kot 400.000 obiskovalcev**.

Vodna dediščina (naravna in kulturna, materialna in nematerialna) je zasnovana kot **ključni vidik lokalnega razvoja, trajnostne mobilnosti in odgovornega turizma** ob vodnih poteh.

Ponovljivost te prakse dokazuje obstoj **Globalne mreže vodnih muzejev**, ki jo je s podobnim pristopom ustanovil Vodni muzej Benetke. Ta **»vodilna pobuda«**

UNESCA se osredotoča na trajnostno rabo vode in izboljšanje upravljanja voda na vseh ravneh. Danes vključuje več kot **80 vodnih muzejev, ki se nahajajo v 28 različnih državah** (na leto sprejemajo 30.000.000 obiskovalcev).

S to UNESCO resolucijo je mednarodna skupnost prepoznala pomen vrednotenja in promocije vodne dediščine iz izkušenj Vodnega muzeja Benetke. S tem si **državljeni lahko predstavljajo svoj prihodnji odnos do vode s pristopom trajnostnega turizma**, ki je povezan z lokalno vodno dediščino.

Ključna dejstva:

- **Izvajajo** Vodni muzej Benetke.
- **Lokacija:** Beneška pokrajina, Italija.

Rezervacijska platforma Explore Paris

#ExploreParis

Rezervacijska platforma, ki promovira nenavadne vodene ogledne in turistične dejavnosti za odkrivanje znamenitosti in skritih kotičkov prestolnice Pariz in njenih predmestij.

Osem turističnih organizacij in drugih partnerjev je prispevalo svoje strokovno znanje in sredstva za obnovo in dvig ugleda Pariza kot turistične destinacije ter za razvoj in promocijo **nove urbane turistične ponudbe v odročnih krajih** v širši okolici Pariza.

Pariz kot najboljša destinacija za oddih v mestu ni le mestno središče. Na obeh straneh obvoznice je veliko **kulturnih, umetniških in prazničnih ponudb**, ki privabljajo turiste zaradi svoje drugačnosti. Ta ustvarjalna ponudba temelji na temah, kot so **ulična umetnost, arhitektura, sodobna umetnost, svetovljanski Pariz** ter **naravni** in zlasti **rečni turizem v širši okolici Pariza**. Dokončna ponudba je objavljena **v spletni trgovini www.exploreparis.com** v francoskem in angleškem jeziku. Turisti lahko izbirajo iz široke palete doživetij v širši okolici Pariza ter raziščejo območje in spoznajo prebivalce: **ogledi, sprehodi, delavnice, križarjenja, vodne športne dejavnosti** itd.

Cilj ni le oblikovati podobo destinacije, temveč tudi **povečati turistične tokove od središča Pariza do predmestnih območij** – ki so lahko dostopna z javnim prevozom – ter promovirati ta območja in njihove turistične znamenitosti.

Platforma strokovnjakom nudi tudi **učinkovito orodje za rezervacije**, ki poenostavi veliko njihovega vsakdanjega dela. Ta sistem pomaga turističnim organizacijam razviti še **tesnejše odnose z lokalnimi deležniki**.

Ključna dejstva:

- **Izvajalca** Turistična organizacija Val-de-Marne s sedmimi drugimi partnerji.
- **Lokacija**: Širša okolica Pariza, Francija.

Priporočila za oblikovanje politik

za krepitev razvoja turističnih produktov in družbeno odgovornejše trženje

1. INOVACIJE IN NOVI POSLOVNI MODELI SO NUJNO POTREBNI

Inovacije v turizmu so premalo razvita tema v smislu rešitev glede infrastrukture, sposobnosti, sredstev, trajnosti in trajnostnih produktov. Covid-19 bo še naprej večal potrebo po inovacijah in digitalni preobrazbi. Vlade in destinacije bodo primorane pozvati inovatorje in podjetnike, naj predlagajo nove rešitve za spodbujanje inovacij ter pomagajo turistični dejavnosti, da si opomore od covid-19 in izkoristi nove možnosti, ki jih prinaša rečni turizem.

2. PRIŠEL JE ČAS ZA EDINSTVENA REČNA DOŽIVETJA

Poleg že uveljavljenih izletov z ladjami, festivalov na rečnih obrežjih, pohodniških in kolesarskih poti, muzejev itd. je tu še veliko možnosti za razvoj bolj lokalnih, pristnih, vključujočih in butičnih (manjših in vrhunskih) rečnih doživetij ob reki in v njenem zaledju. Ponudbe v bližini reke, kot so kavarne, pekarnice, kofički z ulično hrano, umetniške trgovine itd., so prav tako zelo pomembne za večjo privlačnost ambienta ob reki. Tu je tudi močna potreba po bolj trajnostnih modelih in rešitvah za krožno gospodarstvo.

3. JAVNO-ZASEBNA PARTNERSTVA SE ZAČNEJO PRI USKLAJEVANJU VIZIJE IN VREDNOT

Medtem ko javno-zasebno partnerstvo ni pravo orodje za vsak scenarij, pa lahko strateška uporaba takih partnerstev znatno prispeva k razvoju trajnostnih programov rečnega turizma ter je lahko del širše strategije za pospeševanje in omogočanje dostopa turistom, vzpostavitve infrastrukture, trženja in večjo privlačnost doživetij na rečni destinaciji. Vsaka naložba v rečni turizem zahteva močno zavezanost javnih organov v smislu nemotenega izvajanja upravnih postopkov in podporo organizacij za upravljanje destinacij zasebnim turističnim ponudnikom pri promociji njihovih produktov s pomočjo trženjskih in komunikacijskih orodij destinacij. Vendar pa se vse skupaj začne z enotno vizijo in vrednotami.

4. REČNEGA TURIZMA NI BREZ DOSTOPNOSTI REČNE POKRAJINE

Pri vzpostavljanju novih turističnih znamenitosti in produktov ob reki ali promoviranju prireditev na rečnih obrežjih se moramo prepričati, da so ta povezana z javnim prevozom oz. da nudijo možnosti okolju prijaznega prevoza. Možnost mobilnosti je lahko že sama po sebi

produkt. Dostopnost lahko razumemo tudi kot izdelavo privlačnejših in digitalno dostopnejših produktov, da bi dosegli mlajše ciljne skupine.

5. CILJNI RAZVOJ PRODUKTOV ZA BOLJŠE UPRAVLJANJE TOKOV OBISKOVALCEV IN ZAGOTAVLJANJE VARSTVA NARAVE

Mnoge destinacije se borijo s številnimi obiski (kljub pandemiji), zato je treba razviti druge možne destinacije, da bi zmanjšali okoljski in družbeni vpliv destinacije na samo reko. Pri upravljanju turističnih tokov morajo biti dejavnejše organizacije za upravljanje destinacij – z razvojem trajnostnih produktov, dostopnim javnim prevozom, spodbujanjem možnosti za mehko mobilnost (pohodništvo in kolesarstvo, dejavnosti počasnega turizma, kot je opazovanje ptic itd.) in razvojem zunajsezonskih produktov.

6. TRŽENJE IN KOMUNICIRANJE MORATA POSTATI DRUŽBENO ODGOVORNEJŠA IN PRIVLAČNA

Boljše upravljanje rečnega turizma mora iti z roko v roki z boljšim trženjem. Ne gre le za združevanje pristopov in sredstev ter razvoj močnejših rečnih blagovnih znamk, gre tudi za družbeno odgovornejše trženje. Trženje mora sporočati zelene zaobljube reki in se usmeriti v odgovornejše obiskovalce, ki želijo pozitivno vplivati na lokalno skupnost, ki jo obiščejo. Vsi deležniki morajo uskladiti svoje zgodbe, vrednote in vizijo do rek kot zelenih rešilnih bilk območja.

Upravljanje & sodelovanje

Reke so skupno dobro in jih je treba upravljati v trdnem partnerstvu in s trdno zavezanostjo ne le upravljanju, temveč tudi oskrbništvu teh občutljivih ekosistemov

Rečni turizem vključuje **zapleteno mrežo deležnikov** ter različnih lokalnih oblasti in sistemov upravljanja. Vsi partnerji projekta STAR Cities imajo skupni izziv: **kako povezati ključne deležnike in jih prek skupne strategije vključiti** v uresničevanje skupnega cilja in vizije za boljše upravljanje rečnega turizma. Sodelovanje z različnimi deležniki, ki prihajajo iz javnega, zasebnega in nevladnega sektorja, ter medsektorsko sodelovanje sta ključna v tem procesu.

UČENJE IZ DOBRIH PRAKS

Analiza stanja pri partnerjih projekta STAR Cities kaže, da so v upravljanje reke in rečnega turizma udeleženi močni in uveljavljeni partnerji, vendar pa so sistemi pogosto razdrobljeni. Reka povečini ni strateško umeščena v partnerske modele upravljanja. Zelo zapletena rečna zakonodaja in upravljanje (nadzor, ohranjanje, krepitev reke in poplavnih ravnin, ureditev plovbe, turizem) dodatno povečata izziv. Rečni turizem je vključen v lokalne turistične strategije, vendar je le redko prednostno določen. Za reko kot celoto (reka, rečno obrežje in zaledje) ni skupnih razvojnih ali trženjskih strategij. Poleg tega reke niso razvite in pozicionirane kot blagovne znamke. Turistične ponudbe se pogosto končajo na meji okrožja.

Dobre prakse pri skupnih strategijah in ukrepih kažejo učinkovitost pristopov od spodaj navzgor, ki sčasoma prerastejo v dolgoročna partnerstva in strategije, vendar pa je tu izziv v smislu odvisnosti od projektne pristopa (hitre zmage s pomanjkanjem stabilnosti v primerjavi z dolgoročnimi ustroji). Samozadostni modeli so redki.

Sotočje Marne SAGE (*Val-de-Marne*) je dober primer, kako lahko različni deležniki, tudi meščani, sodelujejo pri uravnoteženem in trajnostnem upravljanju vodnih virov. **Agenda Tevere** (*regija Lacij*) prav tako prikazuje sodelovanje kot stičišče združenj in posameznih prebivalcev v vlogi pospeševalcev sprememb pri oblikovalcih politik, sodelovanja in skupne odgovornosti.

Še en prikaz pomembnosti dobrega organizacijskega ustroja je **Regionalna destinacijska organizacija Osrednjeslovenske regije** (*Ljubljana*), v kateri sodeluje 26 občin kot ena turistična destinacija z močno platformo regionalnih destinacijskih organizacij, pri čemer je vsem skupna ena vizija in vse prispevajo v proračun.

Skupne strategije pa se lahko začnejo tudi s skupnimi projekti. Sporazum o partnerstvu v **Skupnem akcijskem načrtu, ki ga izvajajo organizacije za upravljanje destinacij reke Marne** (*Val-de-Marne*), je bil odlična

odskočna deska za razvoj skupnih dejavnosti ob reki Marni. **Kurs Elbe (Hamburg)** je eden izmed projektov, ki je uspešno preobrazil sodelovanje v trajnostne delovne strukture. To je dokaz uspešnosti čezmejnega sodelovanja med organizacijami za upravljanje destinacij s stalno pisarno, skupnim trženjem za izlete z ladjami, čezmejnimi paketnimi ponudbami itd.

Kolesarska pot ob Labi **Elbe-Cycle-Route (Hamburg)** je dokaz, kako lahko en sam jasen cilj (1300 km kolesarske steze) pripomore k združevanju dveh držav, štirih usklajevalnih teles, sedmih pokrajin, več deset upravnih okrožij, stotin turističnih ponudnikov, vseh skupaj pod eno blagovno znamko. **Oznaka Navtične poti (regija Pariz-Val-de-Marne)** kaže pomembnost sodelovanja vseh deležnikov, ki sodelujejo na rečni poti z veslanjem. **Vltava, reka mnogih doživetij (NECSTouR – turistične organizacije južne in osrednje Češke)** predstavlja obiskovalcem reko v vsej njeni lepoti kot eno privlačno turistično destinacijo.

Turistična kampanja za dnevne izlete (Hamburg) kaže, da je mogoče v primeru dnevnih izletov konkurenco na nekem območju premagati ter da sodelovanje med mestnim središčem in obrobni območji prinaša koristi vsem vpletenim. **Kolesarska dirka Barjanka (Ljubljana)** združuje šport, turizem, kulturo, naravo in izobraževanje v medsektorskem sodelovanju ter vključuje tudi lokalno skupnost.

Kurs Elbe – od Hamburga do Wittenberga

Šest turističnih regij ob reki Labi je združilo moči za skupni razvoj turizma ob Labi.

Cilj projekta Kurs Elbe je **razviti možnosti, ki so na voljo ob reki Labi**. Sodelujoči skupaj spodbujajo napredek. Projekt Kurs Elbe se je začel izvajati leta 2011 kot projekt metropolitanske regije Hamburg in je bil v glavnem financiran iz regionalnih sredstev. **Od leta 2017 pa ga financirajo regionalni partnerji**.

Cilji projekta so: **krepitev turizma na ruralnih območjih** ob reki Labi, **povečanje prihodkov od turizma**, vzpostavitev **mreže turističnih deležnikov**, **izboljšanje turistične ponudbe** na in ob reki ter **dvig prepoznavnosti** produktov skozi skupne trženjske dejavnosti.

Ključna dejstva:

- **Izvajalca** Flusslandschaft Elbe GmbH.
- **Lokacija**: Območje reke Labe od Hamburga do mesta Wittenberg, Nemčija.

Eden izmed rezultatov projekta je **Festival Elba**. Raznovrsten program na obeh bregovih reke Labe z živo glasbo in slikovitimi tržnicami nudi veliko zabave in razvedrila za mlajše in starejše.

Kurs Elbe je bil udeležen tudi v projektu **»Poti kulturne krajine«** metropolitanske regije Hamburg, ki **predstavlja pokrajine skozi zvočne pripovedi**. V primeru Kurs Elbe se vodna kapljica po imenu **ENNI** odpravi na raziskovalni izlet po Labi. Obiskovalci obišejo skupno 20 objektov, znamenitosti in avanturističnih točk. Cilj je ozaveščati ljudi o vodi, reki Labi ter doživetjih in ponudbah na preprost in učinkovit način.

Ta sodelovalni projekt kaže, kako lahko skupna zavezanost oblikuje predstavitev ruralnega območja in prispeva k razvoju možnosti za turizem. Projekt lahko **spodbudi druge regije, da razmišljajo izven svojih meja in združijo moči** za promocijo svojih turističnih ponudb.

Agenda Tevere

[Agenda Tevere Onlus](#) je združenje nevladnih organizacij in prebivalcev z namenom skupne preobrazbe urbane značilnosti reke Tibere.

Agenda Tevere je bila ustanovljena marca 2017 na osnovi izkušenj **organizacije Central Park Conservancy**, ki je zasnovala dobro znani park, ki je postal simbol New Yorka in tudi model za novi pristop k institucijam.

Glavni cilj projekta Agenda Tevere je **oživiti reko Tiberio z uvedbo novih pobud**, ki podpirajo ustrezne glavne organe, kot sta regija Lacij in mesto Rim, ter **vzpostaviti nov delovni pristop od spodaj navzgor, ki bo** v projekte za ponovni prerod reke **vključeval civilno družbo**.

Njegovi nosilci označujejo Agendo Tevere kot **»pospeševalko sprememb, sodelovanja in prevzemanja skupne odgovornosti«**, ki je nemudoma začela **izvajati prve »prototipne«** posege z doprinosom zasebnih pokroviteljev, kot je plaža Tiberis.

Agenda Tevere je sodelovala tudi s »posebnimi uradi« občinske in regionalne uprave, da bi zasnovala in izvedla zahtevne posege na srednji rok ter na koncu **izdelala model za spremembe opreme**, pristopa in dinamike, ki bi lahko sprožil procese ponovnega preroda ozemlja in gradnje prostorov za inovatorje kot dolgoročni cilj.

Na ta način Agenda Tevere promovira **»rečne pogodbe«** v celotni regiji Lacij kot **orodje za oživitev rek z vključevanjem ozemeljskih združenj, lokalnih institucij in prebivalcev**. Promovira **zbliževanje pri izrazu volje za rečno pogodbo Tibere od vasi Castel Giubileo do Foce** vseh javnih uprav, ki so pristojne za upravljanje reke Tibere.

Ključna dejstva:

- **Izvajaja** Agenda Tevere Onlus.
- **Lokacija:** Rim in regija Lacij, Italija.

Priporočila za oblikovanje politik

za dvig učinkovitosti upravljanja rečnega turizma in krepitev sodelovanja

1. REKE NAJ BODO BOLJE STRATEŠKO UMEŠČENE V MODELE UPRAVLJANJA

Potrebna sta boljša strateška umeščenost rek v modele upravljanja in boljše usklajevanje med različnimi organizacijami za upravljanje destinacij glede politik rečnega turizma, razvoja produktov rečnega turizma, prepoznavnosti blagovnih znamk in trženjskih dejavnosti. Čas po pandemiji je ravno pravi za ponovni razmislek o strategijah in boljšo umeščenost rek v strateške okvire.

2. ZA REKE SO POTREBNE JASNO ZAČRTANE IN SODELOVALNE STRATEGIJE ZA REČNI TURIZEM

V večini partnerji v projektu STAR Cities menijo, da bi skupne in dobro pripravljene strategije za rečni turizem (ki zajemajo več občin in upravnih enot) pripomogle k boljšemu razvoju rečnega turizma, upravljanju in trženju. V primerih, kjer strategije niso potrebne partnerji vseeno menijo, da je treba poiskati način za združitev pristopov različnih organizacij za upravljanje destinacij. Še vedno pa ostaja vprašanje, ali dejansko potrebujemo strategijo za rečni turizem ali pa samo boljšo promocijo rečnega turizma v naši splošni strategiji. Z izpostavitvijo enega jasnega cilja/produkta/

teme v skupnih strategijah in ukrepih lahko okrepimo predanost in sodelovanje deležnikov.

3. NAJPREJ VZPOSTAVITE ZAUPANJE S PILOTNIMI UKREPI, NATO PA PREIDITE NA STRATEGIJE

Sodelovanje organizacij za upravljanje destinacij deluje! Vendar pa je treba organizacije za upravljanje destinacij pomiriti in vzpostaviti zaupljiv odnos za izvedbo skupne strategije. Partnerji v projektu STAR Cities se strinjajo, da je dober način za premik v tej smeri na začetku sodelovanje v skupnih pilotnih ukrepih – za preizkušanje sodelovanja in vzpostavitve zaupanja - ter nato prehod na skupne strategije. Pilotni ukrepi so lahko uspešen način, da deležnike pregovorite v večje in bolj uradne strukture.

4. REKE LAHKO POSTANEJO TURISTIČNE DESTINACIJE

Trenutno reke niso razvite in promovirane kot blagovne znamke – različne organizacije za upravljanje destinacij vključijo reke v svoje dejavnosti na različne načine –, toda partnerji v projektu STAR Cities menijo, da je treba iz rek ustvariti blagovne znamke ali pa vsaj združiti trženje blagovne znamke in s tem povezane

trženjske pristope različnih organizacij za upravljanje destinacij. Reko (in njeno zaledje) je treba obravnavati kot turistično destinacijo že samo po sebi, ne le kot del posameznih ozemelj. S tem se postavi vprašanje, ali je mogoče promovirati reko kot blagovno znamko, ne da bi pri tem povzročili izginotje prepoznavnosti vsake organizacije za upravljanje destinacije.

5. PROJEKTI, KI PRIHAJAJO OD PREBIVALCEV ALI DELAJO V PRVI VRSTI ZANJE, SO KLJUČ DO USPEHA

Vključitev lokalnih prebivalcev je ključni dejavnik za uspešnost in dobre prakse so pokazale, da so lahko pobude, ki pridejo iz skupnosti, na dolgi rok učinkovitejše kot tiste, ki pridejo od lokalnih oblasti. Potreba po odpornejših in bolj trajnostnih modelih in rešitvah, ki delujejo lokalno, se je s pandemijo povečala.

6. RAZVOJNE VLOGE ORGANIZACIJ ZA UPRAVLJANJE DESTINACIJ – OD TRŽENJA DO UPRAVLJANJA

Vloge organizacij za upravljanje destinacij so se v zadnjih letih spremenile, v glavnem zaradi čezmernega turizma, to pa se je še nadalje okrepilo s pandemijo covida-19 in podnebno krizo. Trženje destinacij postaja upravljanje destinacij. Organizacije za upravljanje destinacij zdaj namenjajo več časa razvoju trajnostnih produktov, usmerjanju tokov obiskovalcev, upravljanju zmogljivosti oskrbe, uporabi novih tehnologij za pospeševanje zelene preobrazbe, sodelovanju široke mreže deležnikov in ne nazadnje pridobivanju politične podpore lokalnih oblasti.

Okolje & trajnost

Reke so rešilna bilka rečnih mest in bi morale biti zgled za varovanje okolja in trajnostni razvoj v turistične namene

Rečni turizem ima možnost **spremeniti reke in njihova zaledja v trajnostno gospodarsko in družbeno dobrino**. S turizmom je mogoče reke izkoristiti kot gonilo regionalnega razvoja, za **izboljšanje povezav mesta s podeželjem**, način prevoza, način za **zaščito edinstvenih ekosistemov in biotske raznovrstnosti** ter ne nazadnje za **izboljšanje kakovosti življenja** – toda samo na trajnostni način. Poleg tega lahko trajnostni rečni turizem deluje kot promotor za odgovornejše vedenje prebivalcev in obiskovalcev.

Učenje iz dobrih praks

TRAJNOSTNI TURIZEM PRI STRATEŠKEM NAČRTOVANJU IN MODELIH UPRAVLJANJA

Partnerji v projektu STAR Cities so opozorili, da v modelih upravljanja in upravljanju rečnega turizma manjkajo trajnostni pristopi. Trajnost ni osrednja tema v lokalnih turističnih strategijah, obenem pa manjka v krovnih trajnostnih strategijah za rečni turizem. Obstaja velika potreba po uporabnih modelih, ki bi pospešili in spodbudili trajnostne prakse.

V ta namen je **Zelena shema slovenskega turizma (Slovenija)** zgled, kako lahko pristop na nacionalni

ravni s široko priznano vizijo zelene butične Slovenije in mednarodno priznanim sklopom trajnostnih meril združi destinacije in ponudnike storitev v prizadevanjih za bolj trajnosten turizem. Medtem ko **Ljubljana kot zelena prestolnica Evrope 2016** podpira pomen mednarodno priznanih nagrad, ki služijo tudi kot orodje za ambiciozne cilje pri nadaljnji krepitvi okolja in trajnostnega razvoja.

TRAJNOSTNA MOBILNOST NA REKI

Mnoga obrobna območja ob rekah niso povezana z javnim prevozom. Reke je treba opredeliti kot sredstva za trajnostno mobilnost, tudi dnevne migracije, in tako pospešiti prehod z goriv na zelene rešitve v rečnem prometu (tako za urbano mobilnost kot tudi za prevoz blaga).

Izleti z ladjo in prevozi Au fil de l'eau (Val-de-Marne) niso zgolj zelena možnost prevoza po reki, temveč tudi zaposlujejo in pomagajo brezposelnim pri vključevanju v družbeno in gospodarsko življenje, s tem ko ti opravljajo vzdrževalna dela na rečnih obrežjih, organizirajo izlete z ladjami in druge dejavnosti za okoljsko ozaveščanje ob reki Marni.

TURIZEM V VLOGI VAROVANJA OKOLJA IN DEDIŠČINE

Potrebno je dejavno upravljanje in merjenje okoljskih in družbenih vplivov turizma prek modelov zmogljivosti oskrbe, pametnega upravljanja turističnih tokov in novih informacijskih tehnologij. Brez tega turizem ne more biti koristna sila. Prihodnost bo zelena in digitalna, zato moramo v celotnem sektorju promovirati tudi nove inovativne digitalne rešitve.

Krajinski park Haute Ile – območje Natura 2000 (*Val-de-Marne*) je odličen primer, kako opazovati edinstvena mokrišča flore in favne na odgovoren način, pri tem pa se držati najvišjih okoljskih standardov, medtem ko rečna raziskovalna platforma **UPYNĚS – TĚKA** (*Kaunas*) nudi inovativno virtualno orodje za zbiranje in shranjevanje spominov na reke, potoke in obrežja širšega območja Kaunasa.

PRIREDITVE ZA PROSLAVITEV REKE IN PROMOCIJO TRAJNOSTNEGA TURIZMA

Izkazalo se je, da so prireditve odlično orodje za privabljanje ljudi na določeno obrečno območje. Toda kljub prepoznavnim in že uveljavljenim tradicionalnim prireditvam ob rekah projektnih partnerjev le-te pogosto obremenijo določen kraj (tudi v smislu prevoza), obenem pa ne promovirajo širšega območja ob reki. Visoke številke obiskovalcev na večjih dogodkih ne pomenijo trajnosti, pozitivni učinki le-teh pa niso dolgotrajni.

Organizacija velikih kulturnih sprehodov kot dogodkov za odkrivanje območja (*Val-de-Marne*) je uspešno rešila dva od teh izzivov: najprej promovira pohodništvo kot popoln način za obiskovanje in odkrivanje občutljivih rečnih ekosistemov, kot drugo pa promovira širše območje. Še ena dobra praksa, **Proslavimo reko** (*Kaunas 2022*), je navdih, saj ni le prireditev, temveč festival skupnosti, katerega namen je vzpostaviti dialog v zvezi s trajnostnimi oblikami in dejavnostmi rečnega turizma.

Zelena shema slovenskega turizma

Zelena shema slovenskega turizma (ZSST) je [nacionalno orodje](#) za razvoj trajnostnega turizma na destinacijah in turističnih podjetjih, ki poslujejo pod blagovno znamko Slovenia Green.

ZSST deluje kot certifikat kakovosti, ki pomeni **izpolnjevanje široke palete zahtev v zvezi s trajnostnim turizmom**. Temelji na globalno uveljavljenih merilih: Destinacije so ocenjene glede na tako imenovani **Green Destinations Standard**, ki ga priznava Svet za globalni trajnostni turizem (Global Sustainable Tourism Council), medtem ko morajo podjetja pridobiti enega od mednarodnih certifikatov, ki jih priznava shema.

Lastnik in upravljevec Zelene sheme slovenskega turizma je **Slovenska turistična organizacija**, medtem ko je zavod Tovarna trajnostnega turizma GoodPlace akreditiran partner z licenco za ocenjevanje glede na standard Green Destinations Standard in zagotavlja podporo. Od leta 2015 je bil **certifikat Slovenia Green v okviru sheme podeljen več kot 150 subjektom**.

Prva zelena destinacija v Sloveniji je **Ljubljana. S svojo reko Ljubljanico obravnava tudi področje razvoja rečnega turizma**. Zaradi uspešnosti sheme je bila Slovenija uvrščena kot **najboljša v Evropi med top deset trajnostnih destinacij leta 2018 na svetu** in je prejela nagrado National Geographic Destinations Leadership Award.

Shema predstavlja preizkušen in preverjen proces, posebej zasnovan za izpolnjevanje vseh potreb destinacij in podjetij, ki si želijo bolj trajnostnega razvoja. Oblikovana je kot **celovit in razvojni program**, tako da lahko služi kot dober učni zgled za nacionalne turistične organizacije.

Ključna dejstva:

- **Izvajalca** Slovenska turistična organizacija.
- **Lokacija**: Slovenija.

SLOVENIA GREEN

Izleti z ladjo in prevozi

Au fil de l'eau

Socialni program, ki deluje na okoljskem področju ter prispeva k mehki mobilnosti in vrednotenju naravne dediščine rek

Au fil de l'eau je **nevladna organizacija, ki deluje na socialnem in okoljskem področju**. Au fil de l'eau zaposluje revne in dolgotrajno brezposelne ljudi iz regije Val-de-Marne ter jim pomaga pri vključevanju v družbo in gospodarstvo. Zaposleni opravljajo vzdrževalna dela na rečnih obrežjih, organizirajo izlete z ladjami in druge dejavnosti za promocijo okoljske ozaveščenosti na rekah Marni in Seni.

Vsak konektna od maja do konca septembra organizacija Au fil de l'eau zagotavlja **prevozne storitve za prečkanje reke** na več mestih s pomočjo majhnih ekoloških čolnov (največ 12 potnikov in nekaj koles). Te storitve uporabljajo tako **dnevni migranti kot tudi obiskovalci**. Vključene so v zmogljivosti mehke mobilnosti območja in so odlična pridobitev za **multimodalnost** in povezanost z javnim prevozom.

Organizacija Au fil de l'eau nudi tudi **izlete z ladjo za odkrivanje naravne dediščine reke Marne**. Ti kratki izleti po reki (največ eno uro in pol) so namenjeni krepitvi biotske raznovrstnosti in ozaveščanju javnosti glede varovanja okolja. To občasno razlagajo delavci,

ki so ponovno vključeni v delo, za vajo pri pridobivanju spretnosti na področju animacije v turizmu.

Ladje, ki so uporabljene, so majhni katamarani, imenovani »catalantes«. Tudi če nimajo električnega pogona, so **okolju prijazne**, ker ne posegajo v obrežja (ne delajo valov, ne povzročajo hrupa itd.).

Dejavnosti organizacije Au fil de l'eau **trdno podpirajo lokalne oblasti** na regionalni, okrožni in mestni ravni. Ta finančna podpora je bistvena za izvajanje socialnega programa in zagotavljanje dostopnosti po zelo nizkih cenah za uporabnike in obiskovalce.

Ključna dejstva:

- **Izvajajo** NVO Au fil de l'eau.
- **Lokacija:** Reki Marna in Sena v vzhodnem Parizu, Francija.

Priporočila za oblikovanje politik

za podporo in pospeševanje razvoja trajnostnega rečnega turizma

1. TRAJNOST NAJ POSTANE NOVA NORMA

Menimo, da razvoj trajnostnih oblik rečnega turizma ni le bistven za dolgoročno preživetje te gospodarske dejavnosti, temveč je tudi edini način za doseganje okoljsko in družbeno trajnostne, podnebju prijazne in odporne dejavnosti po celotni dobavni verigi. V turizmu je vedno več ukrepov v smeri trajnostnega razvoja, vendar je ta pot še dolga. Potrebna je strategija oz. načrt za trajnostni prehod rečnega turizma, podprt z naložbami v zeleno infrastrukturo, bolj trajnostne poslovne modele in produkte ter jasno opredeljene trajnostne standarde.

2. CELOSTNI TRAJNOSTNI STRATEŠKI OKVIRI SO POMEMBNI, TODA NE ZADOSTNI

Menimo, da se trajnostni ukrepi začnejo z jasno vizijo in celostnim trajnostnim strateškim okvirom. Vendar pa je bistvenega pomena, da so podprti z dobrimi poslovnimi modeli in uporabnimi politikami, ki usmerjajo in pospešujejo trajnostne ukrepe v celotnem sektorju. Za trajnostni razvoj rek je nujno potrebno čezmejno sodelovanje različnih občin in upravnih organov ob reki. Poleg tega je potreben tudi dialog med upravnimi organi za varstvo narave/voda in turističnimi organizacijami. Dobre prakse kažejo, da je pomembno

začeti z majhnimi, »pragmatičnimi« projekti in nato to nadgrajevati – vendar ob upoštevanju jasne vizije od samega začetka.

3. TRAJNOSTNI TURIZEM MORA KORISTITI LOKALNIM SKUPNOSTIM

V letih hitre rasti smo nekako pozabili meriti uspešnost glede na odnos in občutke lokalnih prebivalcev glede turizma. Najbolj osredotočeni smo bili na številke obiskovalcev, prihodke in zadovoljstvo turistov. Lokalni prebivalci morajo biti v osrčju trajnostnega (rečnega) turizma, trajnostni turistični produkti pa morajo v prvi vrsti koristiti lokalnim prebivalcem.

4. TRAJNOSTNA MOBILNOST PO REKI MORA BITI V OSRČJU TRAJNOSTNEGA REČNEGA TURIZMA

Trajnostna mobilnost je ključni dejavnik v trajnostnem razvoju reke. Poleg tega pomembno prispeva k spodbujanju odgovornejših praks. Trajnostno mobilnost je treba nujno vključiti v trajnostne rečne strategije (in naprej) in razviti javno-zasebne modele za trajnostno mobilnost, ki bodo pospešili preobrazbo iz plovil na fosilna goriva v bolj zelene možnosti. Poleg tega je treba v uporabniku prijazne modele ene vozovnice (digitalizirano) vključiti različne načine

prevoza. Bistveno je upoštevati, da možnosti prevoza ustrezajo tudi potrebam lokalnih prebivalcev, ne le turistov. To se je na mnogih destinacijah izkazalo kot odločujoči dejavnik za uspešnost in trajnost projektov mobilnosti na dolgi rok.

5. BISTVENA JE URAVNOTEŽENA KOMBINACIJA PRIREDITEV IN CELOLETNIH TURISTIČNIH PRODUKTOV

Izkazalo se je, da imajo prireditve zelo pomembno vlogo pri ozaveščanju o pomembnosti varovanja okolja in dediščine. Pomembne so zlasti za preizkušanje zamisli, ki se lahko postopoma razvijejo v dolgoročne in trajnostne produkte z več dodane vrednosti za lokalne skupnosti. Treba je upoštevati standarde za dogodke brez odpadkov, večje prireditve pa naj se po možnosti razvijejo v manjše dogodke, razpršene v času in po območju. Prav tako je treba oblikovati različne trajnostne celoletne in zasebno vodene turistične produkte, ki odpirajo nove poslovne priložnosti ter dvigujejo kakovost doživetij obiskovalcev in kakovost življenja lokalnih prebivalcev.

6. NUJNO JE ZAGOTOVITI VEČ TRAJNOSTNIH MOŽNOSTI

Covid-19 je prinesel pomembne spremembe v načinu življenja stotin milijonov ljudi v Evropi in po svetu, poleg tega so se pojavile korenite spremembe v prednostni obravnavi potovanj. Okrevanje bo neenakomerno. Potovanja bodo postala bolj vključujoča in majhne skupnosti bodo imele pri tem večjo vlogo. Pandemija je pokazala, kako pomembno je, da imajo ljudje dostop do zunanjih površin in narave. Rečna mesta z veliko zelenih površin ob rekah in lahkim dostopom iz mest na podeželje imajo lahko koristi od teh sprememb, toda to pomeni tudi, da bomo morali izboljšati upravljanje teh tokov (ki jih ustvarjajo prebivalci in obiskovalci) ter zagotoviti bolj trajnostne možnosti (ponudbe, produkte, doživetja).

Zaključek

Partnerji projekta STAR Cities so bolj kot kdaj koli prej prepričani, da je razvoj rečnega turizma prava priložnost, da evropska mesta ustvarijo inovativne rešitve za razvoj trajnostnega turizma.

Epidemija covid-19 je močno prizadela turistične dejavnosti po vsej Evropi in še posebej urbane destinacije regij projekta STAR Cities. Veliko ljudi išče možnosti za preživljanje prostega časa in/ali dopusta v naravnem okolju, stran od natrpanih mest. Trend enakomernejšega porazdeljevanja mestnega turizma med glavnimi turističnimi točkami (predvsem v središčih) in manj obiskanimi območji se zdi premik v pravo smer in bi lahko bil tudi priložnost za nadaljnji razvoj rečnega turizma.

Programi učenja STAR Cities so bili za partnerje projekta še posebej koristni v smislu obogatitve njihovih strategij za okrevanje, zagotavljanja podpore lokalnim deležnikom in vodenja oblikovalcev politik v smer bolj trajnostnega turizma, ki reke obravnava kot priložnost za razvoj območja.

Partnerji v projektu STAR Cities so po treh letih sodelovanja, izmenjavanja izkušenj in razburljivih razprav začeli izvajati ukrepe, ki so nastali po navdihu drugih regij, in se veselijo nadaljevanja tega partnerstva tudi v prihodnje.

Evropska mreža obrečnih mest

Nekateri partnerji v projektu STAR Cities so tudi člani Evropske mreže obrečnih mest, ki združuje lokalne regije z namenom razvoja ali ponovne oživitve rekreativnih dejavnosti ob rekah ali plovnih poteh v mestnem okolju.

Več informacij: www.riversidecities.eu

Povzetek učne faze projekta STAR Cities v 24 izzivih pri razvoju rečnega turizma

1	Vključenost lokalnih prebivalcev se začne s ponovno prilastitvijo rečnih obrežij.
2	Ohranjanje spomina na preteklost reke prispeva h krepitvi pripovedovanja zgodb o rečnih destinacijah.
3	Institucije ali javni organi naj sprejmejo pristope od spodaj navzgor z vključevanjem prebivalcev.
4	Spreminjanje lokalnih prebivalcev v dejavne deležnike je pomembno za okrepitev sprejemanja turizma.
5	Razmišljati je treba skromno in začeti z majhnimi dogodki, izvedenimi prostovoljno, za bolj trajnosten turizem.
6	Turizem postaja vedno bolj lokalen.
7	Inovacije in novi poslovni modeli so nujno potrebni.
8	Čas je za edinstvena rečna doživetja.
9	Javno-zasebna partnerstva se začnejo z usklajevanjem vizije in vrednot.
10	Rečnega turizma ni brez dostopnosti rečne pokrajine.
11	Ciljni razvoj produktov za boljše upravljanje tokov obiskovalcev in zagotavljanje varstva narave.
12	Trženje in komuniciranje morata postati družbeno odgovornejša in privlačna.
13	Reke naj bodo bolj strateško umeščene v modele upravljanja.
14	Za reke so potrebne jasno začrtane in sodelovalne strategije za rečni turizem.
15	Najprej je treba vzpostaviti zaupanje s pilotnimi ukrepi, nato je mogoče preiti na strategije.
16	Reke lahko postanejo turistične destinacije.
17	Projekti, ki prihajajo od prebivalcev ali delujejo predvsem zanje, so ključ do uspeha.
18	Čedalje večja je vloga organizacij za upravljanje destinacij – od trženja do upravljanja.
19	Trajnost naj postane nova norma.
20	Celostni trajnostni strateški okviri so pomembni, toda ne zadostni.
21	Trajnostni turizem mora koristiti lokalnim skupnostim.
22	Trajnostna mobilnost po reki mora biti v osrčju trajnostnega rečnega turizma.
23	Bistvena je uravnotežena kombinacija prireditev in celoletnih turističnih produktov.
24	Nujno je potrebno zagotoviti več trajnostnih možnosti.

Sklepna beseda projektnih vodij

Evropski sodelovalni projekti so, med drugim in predvsem osebna zavzetost partnerjev in osebna srečanja. Ob zaključku tega vodnika želimo dati besedo tistim, ki so sodelovali pri tem projektu dnevno od njegovega začetka leta 2018.

Camille Chowah, Turistična organizacija Val-de-Marne: Ta projekt smo začeli z veliko željo, da spoznamo druga območja v Evropi in se kaj naučimo iz njihovih izkušenj pri razvoju rečnega turizma. Kljub krizi covid-19, ki nam je preprečila »dejanska« srečanja v obdobju dveh let, nam je uspelo vzpostaviti dialog in izmenjavo, ki bo obogatila naše lokalne politike in nas, upajmo, privedla do novih sodelovalnih projektov v prihodnosti.

Viltė Migonytė-Petruilienė, Kaunas 2022: Vsa ta leta so bila polna dejavnega učenja in izmenjave dobrih praks, orodij in izzivov z vsemi partnerji v projektu STAR Cities. Poleg neprecenljivih spremljajočih izkušenj je naš najpomembnejši dosežek na tem pestrem potovanju hraber in pameten dialog ter krepitev občutka, da ima Kaunas, tako kot druga evropska mesta, priložnost sodelovati v procesih preoblikovanja.

Elisabetta Romano, občina IX Rim: Projekt STAR Cities je potekal v času, ko se je mesto Rim ponovno začelo ukvarjati s sanacijo Tibere, da bi reko oživilo po mnogih letih zanemarjanja. Izkušnje, pridobljene v projektu, so nam dale zamisli za izboljšanje naših ukrepov in za nove ukrepe. Izdelava urbane plaže po imenu Tiberis in predlog za prvo organizacijo za upravljanje destinacije na Tiberi sta samo dva primera od teh.

Alessandro Drago, regija Lacij: Projekt STAR Cities je bil izveden v zelo pomembni fazi za regijo Lacij, ki jo je zaznamovala poskusna uvedba politik za krepitev tamkajšnjih rek ter dvig privlačnosti in s tem turističnega potenciala teh rek. Regionalna zakonodaja o rečnih pogodbah je omogočila financiranje ciljnih projektov, s čimer je bila omogočena izmenjava dobrih praks za začetek rečnega turizma.

Nataša Mršol, Ljubljanska urbana regija: Izmenjava znanja in izkušenj med projektnimi partnerji in našimi deležniki, izmenjava dobrih praks o različnih temah razvoja turizma, izmenjava dokazov o uspešnosti, kaj je potekalo dobro in kaj ne ter razlogi za to, so zame, RRA LUR in našo regijo predstavljali veliko vrednost projekta STAR Cities.

Tanja Blätter, metropolitanska regija Hamburg: Projekt STAR Cities nas je spodbudil, da si razširimo obzorja in se učimo iz izkušenj drugih regij v Evropi. Naša turistična ponudba ob reki Labi je že zdaj izjemno raznovrstna, vendar se lahko kljub temu precej naučimo, saj je potenciala še veliko – zlasti če želimo ob reki razviti bolj trajnosten in usklajen turizem. Projekt STAR Cities nam je dal neposreden vpogled v projekte drugih regij in omogočil, da se srečamo s sijajnimi ljudmi, ki so zaslužni zanje.

Thomas Guillot, Mreža evropskih regij za trajnostni in konkurenčni turizem: Po tem težkem obdobju za turizem projekt STAR Cities bolj kot kdaj koli prej dokazuje, da je trajnost ključna za razvoj turizma prihodnosti. Učinkovit prehod v popolnoma spletno obliko projektu STAR Cities ni omogočil zgolj preprostega povečanja obsega samega projekta s sodelovanjem prisotnih članov mreže NECSTouR, ampak tudi izmenjavo znanja.

STAR Cities

Interreg Europe

Sledite nam na družbenih omrežjih.

 [@RiversideCities](https://twitter.com/RiversideCities)

 [Riverside Cities Youtube Channel](https://www.youtube.com/channel/UC...)

Vodnik po dobrih praksah projekta STAR Cities je plod treh let sodelovanja in izmenjave izkušenj o razvoju rečnega turizma. V dokumentu so predstavljeni bistveni rezultati programa učenja in izbor dobrih praks vseh partnerjev projekta.

Kontaktne podatke :

Camille Chowah, Vodja projekta
Turistična organizacija Val-de-Marne
cchowah@tourisme-valdemarne.com

www.interregeurope.eu/starcities